

Deeds not words. La representació del sufragi femení britànic dins el cinema

Rut Grané Páez

ADVERTIMENT. L'accés als continguts d'aquest treball de recerca i la seva utilització ha de respectar els drets de la persona autora. Pot ser utilitzada per a consulta o estudi personal, així com en activitats o materials d'investigació i docència en els termes establerts a l'art. 32 del Text Refós de la Llei de Propietat Intel·lectual (RDL 1/1996). Per a altres utilitzacions es requereix l'autorització prèvia i expressa de la persona autora. En qualsevol cas, en la utilització dels seus continguts caldrà indicar de forma clara el nom i cognoms de la persona autora i el títol del treball. No s'autoritza la seva reproducció o altres formes d'explotació efectuades amb finalitats de lucre ni la seva comunicació pública des d'un lloc aliè al web de la URL. Aquesta reserva de drets afecta tant als continguts del treball com als seus resums i índexs.

ADVERTENCIA. El acceso a los contenidos de este trabajo de investigación y su utilización debe respetar los derechos de la persona autora. Puede ser utilizada para consulta o estudio personal, así como en actividades o materiales de investigación y docencia en los términos establecidos en el art. 32 del Texto Refundido de la Ley de Propiedad Intelectual (RDL 1/1996). Para otros usos se requiere la autorización previa y expresa de la persona autora. En cualquier caso, en la utilización de sus contenidos se deberá indicar de forma clara el nombre y apellidos de la persona autora y el título del trabajo. No se autoriza su reproducción u otras formas de explotación efectuadas con fines lucrativos ni su comunicación pública desde un sitio ajeno al web de la URL. Esta reserva de derechos afecta tanto al contenido de la tesis como a sus resúmenes e índices.

WARNING. The access to the contents of this research work and its use must respect the rights of the author. It can be used for reference or private study, as well as research and learning activities or materials in the terms established by the 32nd article of the Spanish Consolidated Copyright Act (RDL 1/1996). Express and previous authorization of the author is required for any other uses. In any case, when using its content, full name of the author and title of the work must be clearly indicated. Reproduction or other forms of for profit use or public communication from outside URL web is not allowed. These rights affect both the content of the work and its abstracts and indexes.

DEEDS NOT WORDS

La representació del sufragi femení
britànic dins el cinema

Rut Grané
Treball de recerca
Tutor: Pol Julià
Octubre 2021
Escola Tecnos

Agraïments

Primer de tot m'agradaria donar les gràcies al meu tutor del treball, Pol Julià, ja que sense la seva ajuda no hauria sigut possible la realització d'aquest treball. Els seus coneixements han permès que em sigui possible accedir a material que no hauria pogut trobar pel meu compte. També voldria donar les gràcies al meu tiet Juan León per dedicar hores a buscar informació i per ajudar-me en el procés d'estructuració del meu vídeo assaig i recerca de material audiovisual.

"You have to make some noise if you want to be heard."

Eudoria Holmes

SUMARI

1. Introducció	5
2. Origen del sufragi	7
2.1. Origen de la paraula	7
2.2. Història del sufragi	7
2.3. Sufragi universal masculí	8
3. Sufragi femení	9
3.1. Olympe de Gouges	9
3.2. Els inicis del sufragi femení	10
3.3. Sufragi femení al Regne Unit	12
3.3.1. Les Suffragists	13
3.3.2. Les Suffragettes	14
3.3.3. Protestes i violència	15
3.3.4. Sufragisme durant la Primera Guerra Mundial	22
4. Situació cinematogràfica europea de l'època	23
5. Representació del sufragi britànic dins el cinema	25
5.1. Inicis, el cinema mut	25
5.2. El sufragisme en el cinema contemporani	28
5.2.1 Mary Poppins	28
5.2.2. Suffragette	30
5.2.3. Enola Holmes	36
6. Video assaig	39
6.1. Guió del vídeo assaig	40
6.2. Enllaç de l'assaig audiovisual	44
7. Conclusions	45
8. Bibliografia i webgrafia	47
9. Annexos	55
Annex 1: Notificació emesa a una presa sufragista alliberada en virtut de la Llei de Presoners (Alta Temporal per malaltia)	55
Annex 2: Les líders sufragistes dirigint-se als partidaris en una reunió celebrada a Caxton Hall durant el "Black Friday", novembre de 1910.	56
Annex 3: Portada del diari Daily Mirror, 19 de novembre de 1910	57
Annex 4: butlletí publicitari de la manifestació del 17 de Juny de 1911	59
Annex 5: Butlletí publicitari de la Unió Social i Política de les Dones per anunciar una manifestació que es farà a la Cambra dels Comuns el dimarts 21 de novembre de 1911.	60

1. Introducció

El feminisme és una lluita històrica basada en l'assoliment de la igualtat de gènere, que després d'anys d'existència seguim necessitant. Durant el meu procés de maduració, la presència del feminisme com a tema de conversa m'ha permès conèixer millor qui sóc com a dona i persona. Ja siguin els debats que es generen entre els cercles d'amistats, les pel·lícules o els llibres que tracten aquest moviment, tots ells m'han ajudat a comprendre una mica millor la història del feminisme. Una de les lluites més arrelades a la primera onada del feminisme és el sufragi universal. Aquest dret, que actualment quasi tota la població mundial té, anteriorment estava, entre molts d'altres drets, fora de l'abast de les dones. Tristament aquesta part de la història no és un tema que sigui portada dels llibres de text d'història, ni té cap paper rellevant en aquests, amb sort surt en el racó d'alguna pàgina. No obstant segueix sent una part imprescindible del nostre passat.

Per aquest motiu vaig decidir enfocar el meu treball de recerca entorn al moviment sufragista. Em va semblar una bona manera d'aprendre més sobre els inicis del feminisme i sobre la història de moltes dones que van ser ignorades i etiquetades de boges durant anys. Un altre factor que em va impulsar a escollir aquest tema va ser la pel·lícula *Suffragette* de la directora Sarah Gavron. A part d'entretenir-nos, el cinema és una eina amb molt potencial didàctic i informatiu perquè contribueix clarament a la construcció de la nostra cosmovisió. El problema va ser que quan vaig voler trobar més pel·lícules sobre les sufragistes em va sobtar que em fos complicat trobar-ne gaires més, considerant que va ser un moviment que va afectar la meitat de la població. A diferència d'altres fets històrics, el sufragisme és un moviment força oblidat dins el món cinematogràfic. Per aquest motiu em va semblar una bona idea lligar els dos temes i enfocar el meu treball de recerca entorn a la representació que hi ha del sufragi femení dins el cinema, centrant-me específicament en el sufragisme britànic, ja que van ser les pioneres del moviment. L'objectiu d'aquesta recerca és, per tant, aprendre i aprofundir en el coneixement i història d'una gran revolució social que ens ha permès arribar fins a l'actualitat.

La metodologia del meu treball constarà d'una recerca històrica que em permetrà entendre i documentar els orígens del sufragi britànic i la seva evolució. Aquesta part m'ajudarà a adquirir els coneixements necessaris per poder relacionar-los i comparar-los amb les pel·lícules que tracten el sufragisme. Per fer això recorreré als arxius de museus que es poden trobar en línia i a llibres d'autores sufragistes que em permetran aprofundir en el pensament de les suffragettes, comprendre la complexitat del moviment i el perquè de les seves accions. A més, a través de l'anàlisi tècnica i conceptual dels films que tractin aquest moviment, podré establir patrons del tractament mediàtic

del moviment, conèixer recursos tècnics de l'època i analitzar com el cinema ha representat a aquestes dones.

El marc teòric del treball em serà imprescindible per després poder dur a terme la part creativa. Aquesta consistirà en la creació d'un assaig audiovisual on, amb la combinació de text, vídeos, música, fragments de pel·lícules i entrevistes, crearé un muntatge presentant una idea amb la intenció de fer reflexionar a l'espectador/a. Inspirat en l'assaig textual tradicional, l'assaig audiovisual serà una forma d'informar a l'espectador/a però també buscant crear un impacte. A part del treball intel·lectual per estructurar el vídeo assaig i redactar un guió que tingui coherència, la creativitat i la imaginació jugaran un paper imprescindible. La composició d'imatges, música i escenes m'ajudaran a crear "momentums" d'emocions i relacions conceptuals. Mitjançant aquest vídeo assaig intentaré donar més veu a un moviment que ha sigut imprescindible per arribar on som ara i que tristament el cinema no ha representat suficient.

MARC TEÒRIC

2. Origen del sufragi

2.1. Origen de la paraula

La paraula sufragi prové del mot en llatí *suffragium* i vol dir vot o votació. Aquesta paraula de la segona declinació es compon per la proposició *sub* (a sota) i l'arrel del verb *frangere* (trencar o colpejar). Es creu que el motiu d'aquesta composició és perquè a l'antiguitat llatina s'utilitzava un tros de ceràmica trencada com a papereta. En ella s'inscrivía un nom i es dipositaven en un recipient. El sufragi és el dret polític i constitucional que tenen els ciutadans per escollir entre diverses opcions que es presenten com a candidates, habitualment s'escullen els càrrecs polítics mitjançant els vots.

2.2. Història del sufragi

Per poder conèixer l'origen d'aquest dret polític ens hem de remuntar a l'antiga Grècia, específicament a Atenes, entre els segles V i VI aC on va sorgir i es va desenvolupar la democràcia. En aquesta època es va crear l'ekklesia, també coneguda com a assemblees de ciutadans, on es prenen les decisions més importants que afectaven la societat. Com ens dona a entendre el seu nom, aquest sistema estava format per alguns ciutadans que es reunien per definir, adoptar lleis i tractar temes d'ordre públic i de finançament de la ciutat. També s'encarregava de triar els funcionaris als quals atorgaven aquestes responsabilitats. Tot i el gran avenç polític, la participació dels ciutadans estava molt restringida i no tothom podia participar. Els únics que podien participar eren tots aquells homes adults i lliures, la resta de ciutadans, com les dones i els esclaus, estaven impossibilitats a participar.

A Roma, en canvi, durant el segle V la ciutadania s'organitzava en el senat, els comicis i les magistratures. Els comicis o assemblees del poble exercien el vot per escollir les magistratures pel senat. Aquest vot, igual que el de Grècia, estava assignat per la posició social i econòmica. Altre cop, els únics que tenien aquest dret eren els homes majors d'edat i lliures, les dones i esclaus tornaven a quedar exclosos d'aquesta activitat. Tot i això, amb la caiguda de l'imperi romà, el sorgiment de l'edat mitjana i la posterior formació de monarquies absolutistes, aquesta forma de participació desapareix. Aquest estil de govern present durant el període de desenvolupament del feudalisme va abastar del segle V al XVII.

L'afebliment de les monarquies absolutistes va començar quan durant el segle XVII el Racionalisme va fer que es comencés a qüestionar l'autocràcia i la divinitat real i això també va provocar un canvi radical en el món del pensament polític. Grans pensadors i filòsofs com Jean-Jacques Rousseau i Montesquieu estaven en contra dels poders absolutistes. El primer estava a favor de l'establiment d'una democràcia i el segon defensava la divisió dels poders de l'estat per tal de reduir el poder del

rei i per evitar els seus abusos d'aquest. Rousseau deia que "El dret de vot és un dret que res ni ningú pot treure als ciutadans" i que els ciutadans d'una nació són lliures i iguals. Va ser a finals del segle XVII quan hi va haver diverses revolucions liberals que van suposar la crisi final de l'absolutisme, com la independència d'Estats Units del 1776, per part de les colònies britàniques de Nord Amèrica, i la Revolució Francesa de l'any 1789. Va ser a partir d'aquestes revolucions que es va crear el sufragi censatari o restringit. Aquest sistema electoral creat al segle XIX es diferencia en dos sufragis: l'actiu i el passiu. El sufragi actiu és l'exercici del dret a vot, en canvi, el sufragi passiu és el dret a ser elegit. La composició de l'electorat no va canviar i hi seguia havent un sufragi restringit el qual limitava el vot depenent del sexe, l'ètnia, i la situació econòmica. La posició contrària és el sufragi universal, que a diferència del censatari, permet el dret a votar a totes les persones que tinguin la majoria política. Fins a mitjans del segle XIX la democràcia estava restringida a uns petits grups i sectors de la població. No va ser fins a finals de la Primera Guerra Mundial que es va produir l'inici de la democratització de moltes societats sobretot de les occidentals.

2.3. Sufragi universal masculí

A finals d'aquest segle s'estableix el sufragi universal masculí, el qual va ser un pas intermedi entre el sufragi censatari i l'universal. Es va produir en pocs països, majoritàriament en aquells condicionats per revolucions i guerres. També hi havia un factor geogràfic important, ja que la instauració d'aquest nou sistema es va produir en països d'Europa o en menor mesura d'Amèrica Llatina. Entre els països europeus trobem Espanya i França, que van viure un canvi de règim polític que va suposar l'organització d'eleccions legislatives entre el 1868 i el 1871. La resta de països no van tenir aquest pas intermedi i van passar del sufragi censatari a l'universal directament, això evidentment els va portar més temps.

3. Sufragi femení

La història del moviment sufragista femení és complexa i molt variant entre països, ja que cada un ha tingut un desenvolupament completament diferent. Per aquest motiu, primerament situaré breument els inicis del sufragisme femení a través de les seves principals pensadores i després m'endinsaré completament en l'evolució històrica del moviment sufragista britànic. Aquesta part de recerca històrica serà un procés de documentació que després em servirà per extreure idees i conceptes pel vídeo assaig.

3.1. Olympe de Gouges

Marie Gouze, coneguda com a Olympe de Gouges, va ser una de les pioneres dels drets de la dona per les seves obres revolucionàries i feministes. Aquesta escriptora política es va manifestar contra la repressió jacobina i l'esclavitud. Quan l'agost de 1789, durant la Revolució Francesa, es va presentar la Declaració dels drets de l'home i el ciutadà, Olympe va dir que amb aquesta declaració estaven ignorant la meitat del gènere humà, les dones. Veient com eren tractades al seu entorn i fixant-se en la seva pròpia experiència, va decidir canviar-ho. Prenent com a model la Declaració del 1789, aquesta escriptora va escriure l'al·legat més radical que s'havia fet fins aleshores a favor de les reivindicacions femenines. El setembre de 1791 es va publicar amb el nom *Déclaration des droits de la femme et de la citoyenne*¹ (Declaració dels drets de les dones i la ciutadana) i en ell, Olympe exigia un sistema jurídic basat en la igualtat fonamental entre dones i homes. La declaració consta d'un preàmbul², disset articles i un epíleg a favor de la universalització dels drets humans on es feien afirmacions com «La dona neix lliure i roman igual a l'home en drets» o «¡Oh, dones! ¡Dones! ¿Quan deixareu d'estar cegues? ¿Quins avantatges heu obtingut de la revolució? Un menyspreu més marcat, un menyspreu més visible». El programa d'Olympe era clar: llibertat, igualtat i drets polítics, especialment el dret de vot per les dones. No obstant això, el plantejament feminista no era compartit pels homes dirigents de la Revolució Francesa. Les seves crítiques al govern de Robespierre la van portar davant del Tribunal Revolucionari on va ser condemnada a la guillotina i va ser executada el 3 de novembre de 1793.

---

¹ *Declaració dels Drets de la Dona i la Ciutadana (1791)* d'Olympe de Gouges [https://roderic.uv.es/bitstream/handle/10550/73755/De+Gouges,+O.++\(1791\).+Declaraci%C3%B3+dels+Drets+de+la+Dona+i+la+Ciudadana.pdf?sequence=1](https://roderic.uv.es/bitstream/handle/10550/73755/De+Gouges,+O.++(1791).+Declaraci%C3%B3+dels+Drets+de+la+Dona+i+la+Ciudadana.pdf?sequence=1)

² Preàmbul: text que encapçala una constitució política i que té per objecte presentar-ne els principis fonamentals i justificatius.

3.2. Els inicis del sufragi femení

El primer dret al vot de la dona es va autoritzar accidentalment a Perth Amboy, Nova Jersey, l'any 1776. El període de la Revolució Americana va provocar que hi hagués una urgència per declarar la independència i això obligava als tretze estats fundadors dels Estats Units a redactar les seves respectives constitucions. Amb les presses, el punt quatre de la Llei Fonamental per Nova Jersey va acabar proclamant el següent:

“That all inhabitants of this Colony, of full age, who are worth fifty pounds proclamation money, clear estate in the same, and have resided within the county in which they claim a vote for twelve months immediately preceding the election, shall be entitled to vote for Representatives in Council and Assembly; and also for all other public officers, that shall be elected by the people of the county at large.”³

Aquesta llei deia que els ciutadans que residien en una colònia, majors d'edat, que posseïssin cinquanta lliures i que reclamessin el seu dret a vot un any abans de les eleccions podrien exercir-lo. No hi havia cap especificació de gènere i, sense adonar-se'n, Nova Jersey acabava de legalitzar el vot femení. Aquesta llei només s'aplicava a les dones solteres, ja que les casades no tenien dret a tenir propietats, ni tan sols 50 lliures. Tanmateix, aquesta colònia no tenia cap intenció en legalitzar el vot de les dones i en els següents trenta anys, el debat va girar entorn l'aprovació d'una esmena⁴ a l'article quatre que tornés el dret a vot als seus amos legítims: els homes blancs.

Finalment, el 1807, l'estat de Nova Jersey va acabar aprovant una resolució que incorporava un matís determinant a l'article quatre. Aquest deia que a partir d'aleshores ja no podien votar tots els habitants de l'Estat sinó que a part de ciutadans havien de ser homes blancs i lliures.

Tret d'aquest fet anecdòtic, la situació de la dona no variava i el sufragi femení seguia sent inexistent. Entre els anys 1830 i 1848, Europa es trobava en una situació de revolucions socials imparables en les quals s'exigia el reconeixement de la propietat, la llibertat econòmica i laboral, la llibertat de premsa i el sufragi com un dret del ciutadà i no com un privilegi determinat pel gènere o per la propietat que una persona posseïa. Durant aquesta època de revolucions liberals, els ideals de llibertat i igualtat

---

³ *Constitution of New Jersey; 1776* [en línia]. Lillian Goldman Law Library. [Consulta 14 de juny de 2021]. Disponible a: <https://avalon.law.yale.edu/18th_century/nj15.asp>

⁴ Esmena: canvi formal o oficial realitzat a una llei, contracte, constitució o qualsevol altre document legal. Es basa en el verb esmenar, que significa canviar per millor. Les esmenes poden afegir, eliminar o actualitzar parts d'aquests acords.

s'expressaven en l'art a través de les imatges de les dones com a símbol de puresa, innocència i justícia, tot i que aquesta imatge esteticada de les dones es trobava lluny de la realitat. Les revolucions i les exigències de canvis van provocar que hi haguessin modificacions polítiques com ara: la llibertat, el dret a propietat i el sufragi. Europa va anar eliminant les barreres legals que impedièren als camperols i els servents de diversos drets, com el dret a tenir propietats, exercir determinats oficis o de posseir d'ells mateixos lliurement. Tots aquests canvis van evidenciar la posició de la dona dins la societat. Les revolucions burgeses van reconèixer el dret a propietat als camperols, servents i jueus però no a les dones. Aquest ideal de llibertat va ser la llavor de les posteriors reivindicacions feministes, ja que consideraven que el dret a la propietat era la principal manera d'arribar a la independència.

En el cas d'Amèrica el dret de propietat anava relacionat amb les reivindicacions de llibertat pels esclaus. Va ser durant la dècada dels trenta quan es van començar a crear molts grups antiesclavistes que seguien una ideologia liberal. Les dones van ser grans impulsores i organitzadores del moviment antiesclavista i participaven recollint firmes i peticions a favor de l'abolicionisme. De fet, un dels esdeveniments que van impulsar el moviment sufragista va ser la Convenció Mundial Contra l'Esclavitud del 1840. Lucretia Mott i Elizabeth Cady Stanton, dues dones abolicionistes, van viatjar a Londres amb els seus marits i dotze altres abolicionistes, tant dones com homes, per assistir a la primera Convenció Mundial Contra l'Esclavitud. Un dels participants, Wendell Phillips, veient la marginació que patien les seves companyes va presentar una moció en la qual demanava la inclusió de la participació femenina en l'acte, però després d'un intens debat va ser rebutjada. Al final van permetre que poguessin escoltar des de darrere d'una cortina, però tenien prohibit parlar i votar. Discriminades pel simple fet de ser dones, no van dubtar en iniciar una lluita per evidenciar la situació de desigualtat entre homes i dones. Lucretia Mott i Elizabeth Cady Stanton, van impulsar i organitzar aquest moviment a favor dels drets de les dones.

Pocs anys després, entre el 19 i 20 de juliol de 1848, es duu a terme a Sèneca Falls, Nova York, una reunió liderada per Lucretia Mott i Elizabeth Cady Stanton. En ella es reuneixen al voltant de setanta dones i trenta homes per estudiar les condicions i drets civils, socials i religiosos de la dona. Prenent com a model la Declaració d'Independència escriuen la "Declaració de Sèneca Falls", o com elles l'anomenaren "Declaració de sentiments". Aquest document és exposat davant d'unes 300 persones i en ell reivindicaven les restriccions, específicament polítiques, a les quals estaven sotmeses les dones com ara: no poder presentar-se a les eleccions, ni ocupar càrrecs públics, ni afiliar-se a organitzacions polítiques, tampoc tenien permesa l'assistència a reunions polítiques o el dret a vot.

El 19 de juliol de 1848 a la capella wesleyana de Sèneca Falls s'aprova la "*Declaració de Sèneca Falls*"⁵ que fa que els desitjos i esforços d'igualtat de moltes dones es comencessin a convertir en moviments feministes organitzats. Primer a Amèrica i després es va anar expandint per la resta de països.

Similar al succés de Perth Amboy, l'anglesa Lily Maxwell va poder votar a les eleccions parlamentàries l'any 1867. Això va ser possible a causa d'un error, ja que el seu nom va ser inscrit per equivocació a les llistes de votants, l'error no va trigar a ser rectificat.⁶

El primer país a aprovar el sufragi femení sense restriccions va ser Nova Zelanda, l'any 1893, però a la resta del món van tardar molt més. Els avenços arreu del món eren lents i la frustració per part de les dones creixia. Finlàndia es trobava sota ocupació russa quan es va atorgar el vot de les dones l'any 1906 després d'una revolta socialista contra el règim zarista. Aquest va ser el primer país del món en el qual les dones van arribar a ocupar escons en el parlament.

Aquestes són les dates enregistrades de la instauració del sufragi femení en alguns països del món: Nova Zelanda (1893), Austràlia (1902), Noruega (1913), Rússia (1917), Àustria (1918), Alemanya (1918), Polònia (1918), Estat Units (1920), Espanya (1931), Brasil (1932), Turquia (1934), França (1944), Itàlia (1945), Xina (1949), Índia (1949), Mèxic (1953), Suïssa (1971), Jordània (1974), Qatar (2003), Aràbia Saudita (2015).

3.3. Sufragi femení al Regne Unit

El moviment sufragista del Regne Unit és dels més coneguts, ja que a les sufragistes angleses se les va considerar les pioneres d'aquest moviment.

Durant aquesta època es van formar dues organitzacions diferenciats, el National Union of Women's Suffrage Societies (NUWSS) i el partit Women's Social and Political Union (WSPU). Les dues es van fer conèixer a partir de dos sobrenoms provinents de la paraula suffrage; les Suffragists i les Suffragettes.

---

⁵ Seneca Falls and the Start of Annual Conventions [en línia]. Library of congress Disponible a: <<https://www.loc.gov/exhibitions/women-fight-for-the-vote/about-this-exhibition/seneca-falls-and-building-a-movement-1776-1890/seneca-falls-and-the-start-of-annual-conventions/declaration-of-sentiments/>>

⁶ Javier Dale Becedóniz. Feminismo, voto y memoria [en línia]. Barcelona: La Vanguardia, 6 d'octubre de 2011. [Consulta: 14 de juny] <<https://blogs.lavanguardia.com/cajon-de-sastre/feminismo-voto-y-memoria>>

Tot i que actualment s'utilitza la paraula suffragette per definir a les dones que lluiten pel dret a vot, en un principi s'utilitzava com a insult sexista. La paraula va ser encunyada per primera vegada el gener de 1906 per un reporter del Daily Mail britànic mentre cobria una notícia sobre les manifestacions de la Unió Social i Política de les dones.⁷ La creació d'aquesta paraula tenia la intenció de ridiculitzar a les dones que demanaven el vot, però elles van agafar aquest nom i se'l van apropiar, revalorant-lo i donant-li poder. Tot i que ambdós grups divulgaven el mateix missatge, les seves tàctiques per atraure atenció eren molt diferents. A mig camí entre la ideologia pacifista de la NUWSS i la militarista de la WSPU es trobaven altres organitzacions com la Women's Freedom League (WFL), el qual apostava per un militarisme no violent. Aquesta organització, igual que la WSPU, lluitava pel dret a vot de les dones. No obstant això, mentre que la WSPU estava dirigida com un exèrcit, la WFL era una organització democràtica i utilitzava l'acció directa, com la resistència passiva als impostos i la no cooperació amb el cens, en lloc dels atacs a persones i propietats.

3.3.1. Les Suffragists

Les Suffragists eren les dones involucrades en la primera onada de la campanya pel vot femení. Eren participants del partit National Union of Women's Suffrage Societies (NUWSS) i liderades per Millicent Garrett Fawcett durant l'apogeu del moviment sufragista entre 1890 i 1919. Fawcett va ser la presidenta de la societat durant més de vint anys i apostaven per una organització democràtica amb l'objectiu d'aconseguir el sufragi femení a través de mitjans pacífics i legals. Cap al 1914 la NUWSS havia crescut fins a aproximadament 54.000 membres. Quasi totes les líders i participants eren dones de classe mitjana i alta o dones amb propietats. Millicent creia que utilitzant aquest tipus d'organització reflexiva, no violenta i que seguia la llei aconseguirien el respecte del Parlament i amb el temps els hi cedirien el dret a vot.

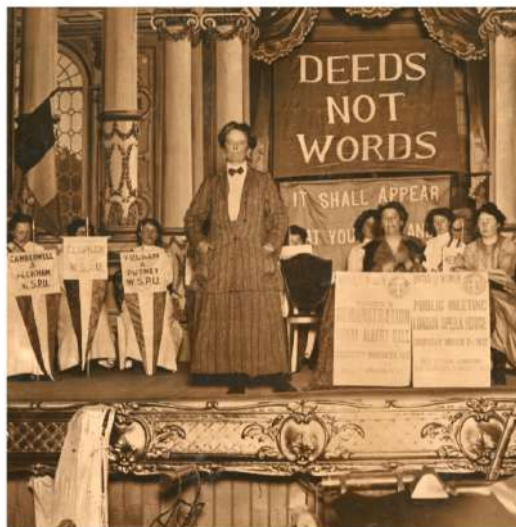
Els esforços de les suffragists començaven a notar-se en forma d'onada cap a l'any 1900. Diversos projectes de llei que estaven a favor del sufragi femení van rebre suport per part del parlament, però no prou per aprovar-los.

---

⁷ Erica Gonzales. How the Term Suffragette Evolved from Its Sexist Roots [en línia]. Harper's Bazaar, 18 d'agost de 2020. [Consulta: 24 d'agost de 2020] <<https://www.harpersbazaar.com/culture/politics/a33633227/suffragette-meaning-history/>>

3.3.2. Les Suffragettes

Malgrat que les dones i els homes britànics feia dècades que advocaven pel sufragi universal i femení, el moviment sufragista es va accelerar amb la implicació d'Emmeline Pankhurst i les seves filles Christabel i Sylvia. Frustrades per la manca de progrés entorn el debat del vot femení, Emmeline Pankhurst i cinc dones més van crear la Unió Social i Política de les dones (WSPU per les sigles en anglès) el 10 d'octubre de 1903. El seu lema era *'Deeds not words'* que traduït al català seria 'Fets no paraules'. Aquesta frase es va començar a utilitzar quan veien que els polítics parlaven molt, els prometien escoltar-les i fer canvis i a

Imatge 1. Ethel Smyth durant una reunió de la WSPU, 1912
Font: The Women's Library collection, LSE Library

l'hora de la veritat no actuaven. L'afiliació de la WSPU estava limitada únicament a les dones i era una organització més radical que d'altres que s'havien format anteriorment. Les seves participants estaven decidides a recórrer a qualsevol mitjà per aconseguir el dret a vot femení. Aquest partit apostava per un enfocament més radical amb campanyes incansables i a vegades violentes. Per a les Parkhurst la militància no consistia únicament a trencar les lleis sinó que també intentaven adoptar comportaments que qüestionessin les expectatives convencionals sobre les dones com a éssers subordinats que acceptaven un estatus de submissió.

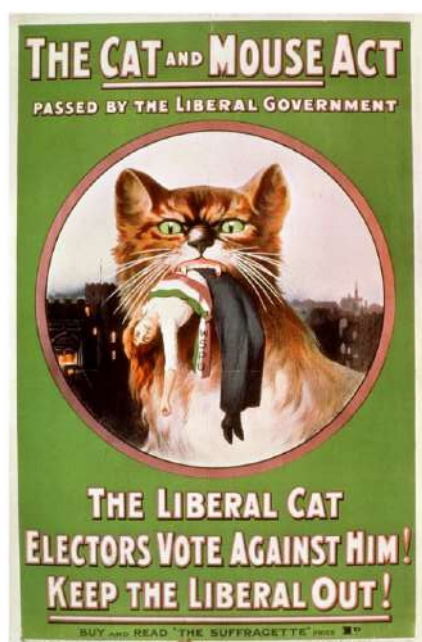
L'any 1906 es va triar per primera vegada un govern liberal al Parlament, al principi amb Henry Campbell-Bannerman al capdavant i a partir de 1908 amb Herbert Henry Asquith com a primer ministre. Aquest canvi va esperençar a les sufragistes, que esperaven rebre el suport dels liberals com havien promès en diverses campanyes electorals. Tanmateix, van quedar decebudes amb els liberals, especialment amb Asquith, un destacat antisufragista. Per intentar guanyar el suport del partit liberal la WSPU va organitzar la primera gran marxa anomenada Diumenge de la Dona i celebrada el 21 de juny de 1908 a Hyde Park. Aquesta va reunir sufragistes de tot el Regne Unit per marxar en set processons diferents des del centre de Londres fins a Hyde Park. Ni tan sols les 300.000 persones atretes per l'espectacle de dones que portaven més de 700 pancartes va aconseguir que Asquith permetés la presentació d'un projecte de llei sobre el sufragi.

3.3.3. Protestes i violència

A mesura que les sufragistes es tornaven més militants, les seves accions i el tracte que rebien per part de la policia es tornava més violent.

Després de dècades de protestes pacífiques, la WSPU va reconèixer que necessitaven alguna cosa considerablement més dràstica per convèncer el govern a escoltar a les persones que estaven fent campanyes a favor del sufragi femení. Alguns atacs que acostumaven a dur a terme eren; trencar les finestres dels comerços amb pedres, cremar el contingut de les bústies i tallar els cables de connexió telefònica. Però, quina era l'autèntic abast de la militància i la violència sufragista i fins a quin punt van arribar?

El primer acte 'oficial' de violència per part de les sufragettes es data el 1909 quan Eugenie Bouvier, activista política russa que va participar en el moviment sufragista a Londres, conjuntament amb altres dones van llançar pedres al Departament de l'Interior. Aquell mateix any, concretament el 5 de juliol de 1909, Marion Wallace Dunlop, militant de la WSPU va ser detinguda a la presó de Holloway per gravar la Declaració de Drets en un mur del parlament. Durant el seu empresonament es va negar a menjar i es va convertir en la primera sufragista que declarava estar en vaga de fam per exigir ser considerada com a presa política. Va estar en dejuni durant 92 hores fins que va ser alliberada per

Imatge 2. Poster sufragista en contra de la llei del gat i el ratolí, 1914. Font: Museum of London

perill que pogués morir. Moltes militants van decidir seguir l'exemple de Marion organitzant vagues de fam a les presons, ja que quan començaven a mostrar senyals de debilitat les autoritats les alliberaven per por que morissin. Molts homes que donaven suport a la lluita sufragista també feien vagues de gana i sovint eren sentenciats més temps de presó pels seus actes prosufragistes. La resposta del govern britànic va ser promulgar la Llei de Presoners, donant-los una alta temporal per malaltia. Aquesta llei va ser coneguda entre les sufragistes com la Llei del Gat i el Ratolí. Permetia que les sufragistes en vaga de fam sortir de la presó quan estaven afeblides, però només sota llicència⁸. La presa seria retornada a la presó quan la seva salut hagués millorat o quan se la tornés a veure en públic. Alliberaven els presos per després tornar-los a atrapar,

com un gat quan juga amb un ratolí.

---

⁸ Veure annex 1

Poc després el govern també va introduir l'alimentació forçada sota vigilància mèdica a les presoneres que es neguessin a menjar, afegint així una altra manera de tortura i opressió. Per fer això els funcionaris de les presons, les zeladores i el personal mèdic subjectaven a la presa mentre li introduïen un tub de goma a la boca o el nas. Abocaven a l'estómac barreges de llet, ous o altres aliments líquids, provocant que moltes sufragistes patissin trencaments de dents, hemorràgies, vòmits i asfíxies, ja que el menjar anava directe als pulmons.

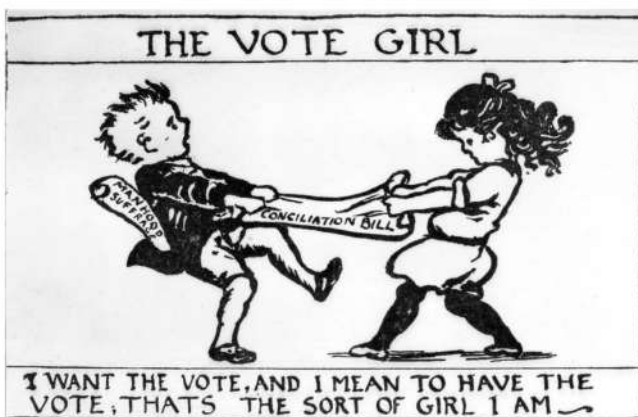
Les sufragistes tractaven les vagues de fam com una campanya militar. Així doncs, les líders de la Unió Social i Política de les Dones premiava les preses sufragistes amb una sèrie de medalles de campanya d'estil militar quan eren alliberades.

Imatge 3. Medalla en honor a les vagues de fam, 1912. Font: Museum of London

A la part superior de la medalla hi ha una barra de plata que posa "PEL SEU VALOR" imitant les inscripcions que es troben a la Creu Victòria⁹. A l'anvers de la medalla hi ha inscrit "VAGA DE FAM" i al revers hi ha el nom de la receptora. Les barres de plata representen els períodes de vaga de fam i porten inscrit el dia que van ser arrestades. Les barres esmaltades de color porpra, blanc i verd representaven l'alimentació forçada i al darrere també hi havia la data.

El novembre de 1910, després de dècades de lluita per part de les sufragistes i les sufragettes militants, semblaven estar apropant-se a un avenç. El parlament britànic estava considerant una legislació que permetria votar a algunes dones per primera vegada.

Imatge 4. Postal sufragista a favor de la llei de conciliació, 1910. Font: Museum of London

Conegut com el projecte de Llei de conciliació de 1910, hauria concedit el dret a vot al voltant d'un milió de dones, principalment propietàries riques de terres benestants. Moltes campanyes a favor del dret de les

dones ho veien com un intent d'arreglar una mica la situació, tot i que moltes dones seguien sense poder votar. En canvi les líders del partit WSPU (Women's Social and Political Union) donaven suport

⁹ La creu Victòria és la condecoració més prestigiosa de les Forces Armades britàniques. Es atorgada per extraordinaris actes de valentia davant l'enemic.

a aquest projecte de llei. Per aquesta raó, uns mesos abans, el gener de 1910, la líder Emmeline Pankhurst va declarar una treva durant la qual s'aturarien totes les campanyes militants, com ara el trencament de finestres o les agressions a polítics, fins que quedés clar el destí del projecte.

Aquest projecte de consolidació de llei va ser proposat per un comitè de consolidació format per diputats de diversos partits. Malgrat que el govern liberal no es va oposar formalment al projecte, no ho van considerar una prioritat. Herbert Henry Asquith, primer ministre del partit liberal britànic, mai havia sigut partidari del sufragi femení i estava més preocupat per aprovar el seu pressupost popular el qual proposava uns impostos més elevats als rics. Asquith va convocar unes segones eleccions el desembre de 1910 per forçar la llei al parlament i per intentar reforçar la majoria del govern liberal. Les noves eleccions van enfonsar qualsevol possibilitat que la llei fos considerada i van enfurismar les Suffragettes que ja se sentien a prop d'aconseguir un petit èxit. La notícia no va trigar a arribar a la Unió Social i Política de les dones mentre es reunien a Caxton Hall, Westminster, per a la reunió del Parlament de les Dones. Les líders sufragistes, en especial Emmeline Pankhurst i la seva filla Christabel es van sentir traïdes pel primer ministre. Tot i que ja hi havia plans per dur a terme una diputació pacífica de la Unió Social i Política de les dones a la Cambra dels Comuns¹⁰, tres-centes sufragistes es van reunir per marxar enfurismades al Parlament.

Les manifestants van ser rebudes amb una resposta brutal per part de la policia. Quan el primer ministre Asquith es va negar a reunir-se amb les participants de la WSPU al voltant de la 1:20 del matí, les sufragistes es van quedar a la plaça del Parlament i van intentar entrar a la cambra dels comuns per la força. Això va causar una resposta violenta i agressiva per part de la policia, els quals van colpejar i agredir les participants sufragistes. No només van ser agredides físicament, també hi va haver moltes denúncies d'agressions sexuals a les protestants. Una sufragista va explicar el següent: "Diverses vegades els policies i els agents de paisà que es trobaven entre la multitud em van envoltar amb els seus braços per l'esquena i em van agafar els pits de la manera més pública possible, i els homes que hi havia entre la multitud van seguir el seu exemple... Em van aixecar la faldilla el més alt possible, i l'agent va intentar aixecar-me de terra aixecant el genoll. No va poder fer-ho, així que em va llançar a la multitud i va incitar els homes a tractar-me com volguessin".

---

¹⁰ Veure annex 2

La protesta va ser portada de diaris com el *Daily Mirror*¹¹ el 19 de novembre de 1910. A la portada¹² hi havia una fotografia on es veia la sufragette Ada Wright estirada a terra i amb les mans cobrint-se la cara. Wright, havia estat colpejada per un policia mentre intentava entrar a la Cambra dels Comuns. Tot i les denúncies i queixes de violència sexual que van fer les participants, la premsa eduardiana¹³ va decidir no fer referència a les agressions sexuals que van patir les dones. Encara que majoritàriament els periodistes descrivien a les sufragettes com dones antipàtiques i que incitaven a la violència, el *Daily Mirror* va assenyalar que la policia semblava gaudir de la situació quan colpejaven a les protestants. Fins i tot el secretari d'interior, Winston Churchill, va ser acusat d'encoratjar la policia en la seva resposta violenta. La protesta va acabar amb l'arrest de 119 protestants, però Churchill va ordenar que tots fossin alliberats l'endemà sense càrrecs.

Saber realment que va passar aquell dia és molt complicat, ja que hi ha diverses versions de la història. La policia, els periodistes i les sufragistes tenien punts de vista diferents sobre el que va passar, el nivell de violència i qui la va causar. Tots ells tenien diferents motius i interessos per retorçar la història: la policia intentava excusar-se dient que no van ser tan agressius, els periodistes dels tabloides volien augmentar els lectors antisufragistes i les manifestants volien fer créixer la passió i vocació per la causa del vot femení. Tot i que el que no es pot negar és que va ser un dia de violència, ja que hi ha evidències fotogràfiques i físiques.

L'any següent, el 17 de juny de 1911, es va dur a terme la manifestació a favor del sufragi femení més gran que s'havia celebrat mai a Gran Bretanya i una de les poques que va reunir tot el rang d'organitzacions sufragistes. Aquesta es va anomenar *Women's Coronation Procession* i es va celebrar a Londres just abans de la coronació del rei George V. En aquell moment hi havia una mica d'esperança pel moviment sufragista, ja que semblava haver-hi una autèntica proposta de presentar un projecte de llei de conciliació al Parlament. Veient això la WSPU va convocar una treva sobre les accions militants per donar una oportunitat al procés parlamentari presentat pel govern liberal. Es va creure que durant aquesta treva era el moment adequat per fer una gran manifestació a Londres i reunir les diverses ales del moviment sufragista. El lloc i el dia que es va triar no va ser casualitat es va fer intencionadament sabent que una nit d'estiu al centre de Londres, pocs dies abans de la processó de coronació del rei, seria un moment on hi hauria visitants de tot el món presents a la

---

¹¹ El *Daily Mirror* és un diari sensacionalista britànic que intentava apropar les notícies als lectors a través de reportatges fotogràfics impresos en format de tabloide.

¹² Veure annex 3

¹³ La premsa eduardiana era la que hi havia durant el període eduardià. El nom provenia del rei que hi havia al Regne Unit, Eduard VII, que va regnar des del 1901 fins el 1910.

capital. Per donar a conèixer la protesta es van fer follets¹⁴ amb la informació principal i sovint tenien il·lustracions i utilitzaven els colors sufragistes; blanc, verd i lila. Unes 40.000 persones de 28 societats sufragistes van desfilat des de Westminster fins al Royal Albert Hall.

Al voltant de 700 dones i nenes es van presentar a la manifestació, vestides de color blanc de cap a peus. Les sufragistes van triar aquest color com el seu uniforme per diversos motius. Constantment les sufragistes eren etiquetades de virils, violentes i lletges i el color blanc representa tot el contrari. El blanc sovint representa la puresa, la joventut i la virtut moral i per tant suggeria que les dones votarien a polítics i polítiques que millorarien la societat. A més a més a les desfilades massives de sufragi, les dones vestides de blanc contrastaven amb els homes vestits de color fosc. Aquest color també va ajudar a atraure l'atenció dels lectors de la premsa, ja que en aquella època les fotografies eren en blanc i negre i per tant les imatges de les manifestants vestides de blanc cridaven molt l'atenció.

Imatge 5. La processó de coronació de sufragistes pel centre de Londres, 17 de juny de 1911.

Font: Museum of London

A partir d'aquest esdeveniment, les participants de la WSPU i altres partits a favor del vot femení van decidir canviar la seva estratègia. Aquesta decisió la van prendre per dos motius principals: en primer lloc les activistes de la WSPU no estaven disposades a arriscar que es repetís la violència i les agressions sexuals que havien patit durant el Black Friday. Veient que les grans diputacions ja no eren segures, les sufragistes van passar a la clandestinitat fent guerrilles contra el govern per aconseguir el dret a votar. El segon motiu que les va fer canviar la seva organització va ser per la traïció que van

---

¹⁴ Veure Annex 4

sentir per part del govern liberal. Aquest els va demanar que frenessin les campanyes militants a canvi de prometre portar endavant el projecte de llei de conciliació. Després del Black Friday, moltes sufragistes estaven disposades a enfrontar-se a la violència estatal amb una militància extrema.

El novembre de 1911, La Unió Social i Política de les Dones va adoptar oficialment el trencament de finestres com a tàctica clau de campanya sufragista. També es van adoptar altres formes de destrucció de béns, com ara atacs a obres d'art i incendis públics. El diari *Suffragette* va informar de més de 300 casos d'incendis i bombardejos entre 1913 i 1914. A més a més, moltes sufragistes van començar a assistir a les manifestacions amb fuets, martells i porres per poder-se protegir i per destrossar finestres. Un petit grup de militants de la WSPU van formar un guardaespalles per protegir a Emmeline Pankhurst, ja que era un dels *targets* principals. Les persones que formaven part d'aquest grup estaven entrenades en jiu jitsu i portaven *Indian Clubs* per protegir a la líder sufragista.

Imatge 6. Armes utilitzades durant les campanyes de destrucció de finestres del WSPU. Font: Museum of London

En el període previ a la Primera Guerra Mundial, una dona anomenada Edith Garrud dirigia una escola de jiu-jitsu conjuntament amb el seu marit a Golden Square, Londres. Aquesta dona fou una de les primeres dones professionals d'arts marcial del món occidental. Poc després es va convertir en instructora de jiu-jitsu de la WSPU, creant una unitat de guardaespalles per l'organització. A través de les seves classes entrenava a les dones perquè es poguessin defensar en situacions de violència. Edith Garrud fins i tot va escriure un article pel diari de les suffragettes i va ser així com el terme "sufrajitsu" no va trigar a aparèixer.

Evidentment les protestes massives sufragistes no van acabar amb el Black Friday. El 1911 el govern volia introduir un projecte de llei de franquícies que donaria el vot a tots els homes, però que continuaria exclouent a les dones. Això va enfurismar de nou a les sufragistes que se seguien veient ignorades pel govern. Per tal de fer-se escoltar, el 21 de novembre de 1911, van fer uns fullets¹⁵ amb informació per dur a terme una manifestació a la plaça del Parlament. Emmeline Pethick-Lawrence, l'organitzadora de la concentració, va demanar que homes i dones vinguessin a la plaça per poder

---

¹⁵ Veure Annex 5

protegir a les manifestants de ser brutalment victimitzades per la policia. Malgrat l'esperança de Pethick-Lawrence que la manifestació fos pacífica i es pogués evitar el que va succeir el divendres negre, la frustració de les sufragistes va esclatar i va provocar el trencament massiu de finestres i l'enfrontament amb la policia. Aquests actes van provocar la detenció de 220 dones, de les quals més de 100 van ser acusades de destrucció maliciosa de propietat.

L'absència de resultats sòlids a favor de la seva causa les va portar a radicalitzar més els seus actes a partir del 1913. El 19 de febrer de 1912, durant un dels seus actes més perillosos, les sufragistes van detonar bombes a la casa d'estiu que s'estava construït pel ministre de finances i futur primer ministre, David Lloyd George. La policia va concretar que es van col·locar dues bombes, però només una d'elles va explotar. Tot i això, els danys que van causar es calcula que van ser d'unes 500 lliures esterlines, el que avui en dia serien al voltant de 55.000€.

Els riscos per part de les sufragistes no van acabar aquí. L'acte de militància més conegut va ser el de l'activista Emily Davison l'any 1913, la qual es va convertir en el màrtir del moviment sufragista. El quatre de juny de 1913 es va celebrar a l'hipòdrom d'Epsom down, una cursa de cavalls que després dels esdeveniments també se'l coneixia com el derby de la sufragista. El dia que Davison va assistir a l'hipòdrom es va situar a la corba de Tattenham, on s'inicia la recta final. Quan els corredors es van començar a apropar la sufragista va passar per sota la balla i es va posicionar davant el cavall del rei George V.

Imatge 7. Emily Davison caient després de ser colpejada pel cavall del Rei durant el derby, 4 de juny de 1913.

No se sap cent per cent què és el que intentava quan es va interposar al pas del cavall, la resposta més recurrent és que pretenia posar una ensenya sufragista a algun dels participants. Amb la velocitat a la qual cavalcava, el genet del cavall del rei no va tenir temps a frenar i la va arrasar. Davison va acabar morint el vuit de juny a causa de les ferides de l'accident i una de les líders, Emmeline Pankhurst, de la WSPU va aclamar a Emily Davison com a màrtir pel vot de les dones. A una part de l'hipòdrom hi havien situades totes les càmeres que van estar filmant tota la cursa i d'aquesta manera l'accident va quedar enregistrat i la notícia es va convertir en portada de molts diaris. Emily va rebre un funeral cerimonial el 8 de juny de 1913, amb l'acompanyament de sis mil dones que van marxar des de Buckingham Palace Road fins a l'església de St. George.

3.3.4. Sufragisme durant la Primera Guerra Mundial

Amb l'esclat de la Primera Guerra Mundial, el moviment es va parar i Emmeline Pankhurst va suspendre la militància així com el govern va concedir una amnistia a totes les presoneres sufragistes que van prometre donar suport al país durant la I Guerra Mundial. Van pensar que seria una oportunitat per demostrar que les dones eren dignes de ciutadania i es mereixien el dret a votar. Durant aquesta època també es van dur a terme diverses manifestacions pacífiques. Les dones van prendre un rol completament diferent i van començar a treballar a tota mena de fàbriques de producció bèl·lica.

L'any 1917, tres anys després de l'inici de la guerra, es va començar a considerar una reforma de la llei electoral al Regne Unit, davant la possibilitat que les accions radicals de les sufragistes reemergissin amb el fi de la Primera Guerra Mundial. A causa de la llei aprovada en 1884, vigent en aquell moment, únicament tenien dret a vot els homes amb propietats o els que llogaven propietats pel valor de 10 lliures l'any. Això deixava fora a més del 40% dels britànics, entre ells molts dels soldats que van assistir a la guerra i tota la població femenina. La llei de representació del poble de 1918, també coneguda com la quarta llei de reforma, és una llei del Parlament del Regne Unit que es va votar i escollir el set de febrer de 1918. Aquesta va ser la primera llei en reconèixer el dret a vot a les dones durant unes eleccions generals al Regne Unit i una de les principals arreu d'Europa en permetre el vot femení durant unes eleccions nacionals.

Imatge 8. Dona britànica votant per primera vegada a les eleccions generals de 1918. Font: Universal History Archive

Tot i això, la nova llei tenia uns matisos que seguien impeding la igualtat entre homes i dones davant d'aquest dret. Aquesta atorgava el vot a tots els homes majors de vint-i-un anys, però en el cas de les dones havien de ser majors de trenta, provocant així que la població masculina constituís el 60% de l'electorat. A més a més, una dona podia exercir el vot sempre que fos propietària d'una terra, tingués un lloguer anual superior a cinc lliures o fos diplomada d'universitat.

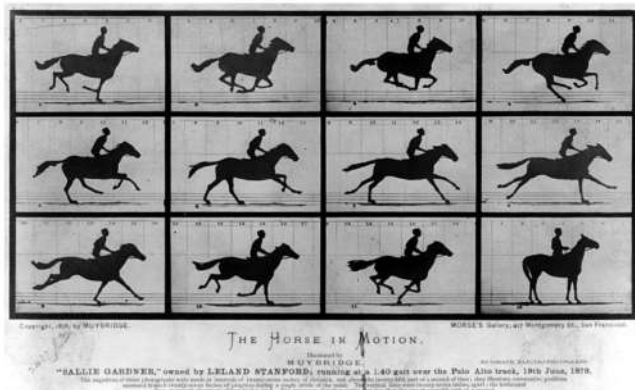
D'una població del voltant de 43,5 milions de persones, la participació electoral en les eleccions generals va passar de 8,3 milions a quasi 19 milions, ja que van obtenir el dret a votar 2 milions d'homes i 8,5 milions de dones. No va ser fins deu anys després, el 1928 que es va modificar la llei sota l'Equal Franchise Act que garantia la igualtat del dret a vot, per tant les dones majors de vint-i-u ja podien votar.

4. Situació cinematogràfica europea de l'època

Tot i no tenir una correlació directa, el cinema evolucionava simultàniament amb la revolució sufragista. Els inicis d'aquesta nova forma d'art anaven directament relacionats amb la ciència. De fet, la imatge en moviment va aparèixer a partir d'un debat científic sobre el galop dels cavalls. Es volia

Imatge 9. El cavall en moviment d'Eadweard Muybridge, 19 June 1878.
Font: Library of Congress Prints and Photographs Division

esbrinar si en algun moment el cavall no tocava a terra i per descobrir-ho Eadweard Muybridge va col·locar dotze càmeres al voltant d'un hipòdrom i l'any 1888 Le Prince va ajuntar-les, creant el primer vídeo. No obstant això, el cinema s'acostuma a relacionar amb els germans Lumière, inventors del primer cinematògraf l'any 1895. Les seves primeres pel·lícules enregistraven imatges de la vida quotidiana

que deixaven bocabadats als espectadors. Entre elles, la més coneguda és *“La sortie des ouvriers des usines Lumière à Lyon”*, (La sortida dels obrers de la fàbrica Lumière a Lyon), ja que fou la primera. Aquests films eren anomenats “actualitats” i formen part d'un gènere cinematogràfic específic. La pel·lícula d'actualitat és un gènere de no-ficció similar al documental, també utilitza imatges d'esdeveniments reals, llocs i coses, però que no té un argument tan desenvolupat i extens com el documental.

A partir de la seva primera pel·lícula, els Lumière no van trigar a omplir sales amb espectadors, tot i que no hi havia gaires expectatives, i el cinema es considerava més aviat un número de fira. El que ara coneixem com el setè art antigament era únicament considerat una curiositat científica i no semblava tenir gaire rerefons narratiu. Va ser al voltant del 1900 quan el mag i director teatral, George Méliès, va incorporar-se a aquest nou món, introduint la ficció a la cinematografia. El seu cinema era teatral i hi introdueix el sentit de l'espectacle descobrint així diferents trucs i recursos cinematogràfics. Un exemple de les seves obres i la més coneguda és *“Le voyage dans la lune”* (Viatge a la Lluna) de l'any 1902. Evidentment tot el cinema era completament mut, i això també dificultava la complexitat que tenia la narració de la pel·lícula, ja que

Imatge 10. Viatge a la Lluna, 1902.

l'espectador havia de ser capaç d'entendre-la. El cinema que va influenciar directament la campanya sufragista fou el cinema de propaganda política. Durant èpoques d'enfrontaments polítics i socials el cinema s'utilitzava com a eina de reflexió, de denúncia d'injustícies o d'adoctrinament, depenent de la persona que hi havia darrere la càmera. Per aquest motiu, com es veurà a continuació, els films que encara es conserven relacionats amb les sufragistes són o bé comèdies, "actualitats" o de propaganda política.

Amb l'esclat de la Primera Guerra Mundial, Europa va patir una clara decadència que va fer perdre el domini internacional que havia mantingut fins aleshores dins el món del cinema. Al mateix temps la militància sufragista també es va haver d'aturar i per tant no es van produir més pel·lícules d'aquest moviment.

5. Representació del sufragi britànic dins el cinema

En uns inicis, el cinema no era res més que un conjunt de fotogrames que en ajuntar-los formaven imatges en moviment, però no seguien cap fil narratiu. No va ser fins a finals del segle XIX que es van començar a plantejar les pel·lícules narratives, caracteritzades per tenir: història, trama, temps, espai i perspectiva narrativa¹⁶.

A partir de la creació del cinema narratiu, el sufragi femení ha sigut representat de diverses maneres dins el món del cinema. A països com els Estats Units, França i el Regne Unit, els moviments a favor de les sufragistes van coincidir simultàniament amb el desenvolupament del cinema i de les indústries cinematogràfiques d'aquests països. Com a resultat, el sufragi femení va ser utilitzat com a tema en els principis de les pel·lícules narratives. El problema és que com la majoria de pel·lícules d'aquesta època, no hi ha gaires que s'hagin pogut conservar. A diferència d'altres fets i moviments històrics, la producció cinematogràfica sobre el sufragi femení ha sigut més aviat exigua.

5.1. Inicis, el cinema mut

La història del cinema va començar sent silenciosa i descolorida, ja que la tecnologia i el coneixement de l'època només permetia crear pel·lícules mudes i en blanc i negre. Aquestes limitacions feien que les representacions haguessin de ser clares i sovint exagerades, per tal que l'espectador entengués què estava succeint a cada escena o què sentien els personatges, per exemple.

Majoritàriament, les primeres pel·lícules mudes que tractaven el sufragisme, ridiculitzaven a les suffragettes representant-les com dones "poc femenines" i "que odien els homes". Martin F. Norden, professor associat de comunicació de la universitat de Massachusetts, va escriure en un article on plantejava les pel·lícules sobre el sufragi com un gènere en el qual "La gran majoria de les pel·lícules que retraten les dones amb interessos fora de la llar són comèdies que ridiculitzen o menyspreen els intents de les dones per realitzar-se a si mateixes o per exercir carreres que abans estaven dominades pels homes."¹⁷.

Una de les primeres pel·lícules mudes que es va fer tractant un tema relacionat amb el sufragi és *Women's Rights*, de James Bamforth i se situa l'any 1899. Aquesta va ser la primera representació de

---

¹⁶ La perspectiva narrativa es defineix com un filtre, és a dir, una selecció i restricció de la informació narrativa i el punt de vista des del qual es narra.

¹⁷ MARTIN F. NORDEN. *A Good Travesty Upon the Suffragette Movement* [en línia]. Taylor & Francis Online: 14 d'abril de 2013. Disponible a: <<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01956051.1986.10662005>>

les defensores dels drets de la dona al cinema britànic, inclús abans que es formés el terme 'sufragista'. Durant aquesta producció veiem dues dones de casa, representades per dos homes en *drag*¹⁸, que estan xafardejant. Mentre parlen, dos vilans els claven les faldilles a la tanca al costat de la qual estan.

La raó per la qual es titula *Women's rights* és perquè les dues protagonistes estaven parlant dels drets de les dones. Això se sap perquè aquest fil estava basat en una història titulada *Gossips and Eavesdroppers*, una pel·lícula que es projectava amb una llanterna màgica¹⁹. Aquesta era del mateix productor, incloïa els mateixos personatges i en aquest cas es veia clarament que les dones discutien sobre els drets de la dona. El fet que les protagonistes estiguessin parlant sobre els drets de la dona donava als homes un "motiu" per clavar-los les faldilles a la tanca.

Imatge 11. Escena de *Women's Rights*, 1899

Les defensores del vot de la dona no van trigar a adonar-se del potencial comunicatiu que tenia el cinema i el van començar a utilitzar per guanyar visibilitat. Encara que el film anterior fos una representació fictícia amb personatges inventats, no totes eren produccions preparades. Per

Imatge 12. Escena de *Mass Meeting of Suffragettes*, 1910

exemple, la pel·lícula *Mass Meeting of Suffragettes*, és considerada un noticiari cinematogràfic, ja que ens mostra les imatges reals d'un míting de les suffragistes a Londres l'any 1910. Aquesta va ser una de les primeres manifestacions massiva dedicades al sufragisme on es van agrupar fins a 15.000 dones. Durant el *film* veiem diverses preses de la concentració des de diferents punts de vista. Una de les imatges més simbòliques és una on es veuen varies suffragists aguantant uns

¹⁸ El drag és un tipus d'entreteniment en el qual la gent es disfressa i actua, sovint de forma molt estilitzada. El terme es va originar en l'argot teatral britànic al segle XIX i s'utilitzava per descriure la roba de dona que portaven els homes.

¹⁹ La llanterna màgica és un giny precursor dels projectors de cinema o de diapositives inventat a mitjan segle XVII. Va ésser l'espectacle visual amb més èxit, popularitat i durabilitat abans que s'inventés el cinema.

cartells on hi ha escrit el nombre de vots a favor del sufragi femení per part d'homes de diverses ciutats del Regne Unit. Aquesta concentració estava organitzada pel NUWSS i era completament pacífica, no es va provocar cap disturbi.

Les comèdies i burles cap a les suffragettes seguien sent representades a la gran pantalla. Una de les comèdies més famoses de les sufragistes britàniques és *Milling the Militants; A Comical Absurdity* del 1913. El que és interessant d'aquesta pel·lícula és que tot i ser una comèdia que a primera vista sembla burlar-se del moviment sufragista, en realitat té una representació força positiva, ja que la dona acaba sortint guanyant.

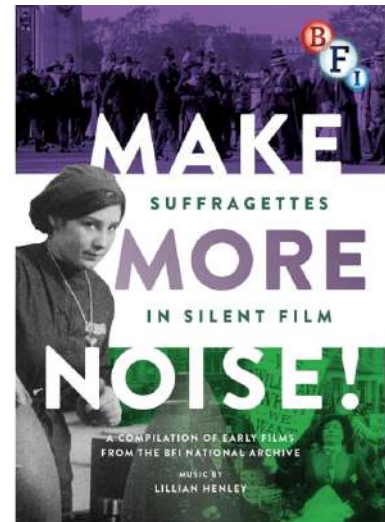
La comèdia comenta les tàctiques i accions de les sufragistes i els càstigs que molts homes voldrien dur a terme contra elles. La protagonista és una sufragista que, com de costum en aquella època, és presentada amb unes característiques virils i violentes. Aquesta decideix deixar el seu marit a càrrec dels dos fills mentre ella participa en les manifestacions i les accions militants. Mentre la dona marxa, el senyor Brown somia amb els càstigs que li agradaria imposar a les sufragistes si fos el primer ministre. Per colpejar als policies les dones són castigades a fer treballs forçats al carrer mentre fumen pipes d'argila. El segon càstig que els imposen és per haver molestat els ministres del gabinet, els hi atrapen el cap, les mans i els peus entre unes fustes perquè no es puguin moure i tothom les vegi. El tercer càstig és per haver incendiat bústies i les obliguen a vestir amb roba d'home mentre desfilen pel carrer, la qual cosa les avergonyeix. L'últim càstig és el més medieval i és imposat a les dones per haver fet vagues de fam. Aquest consisteix a lligar-les a una cadira i submergir-les constantment a un estanc. Tot això ens podria fer pensar que es tracta d'una pel·lícula antisufragista, però malgrat els seus somnis de càstigs, el Sr. Brown pateix quan la seva dona torna i el desperta amb un cubell d'aigua i el comença a renyar.

Imatge 13. Escena de *Milling the Militants; A Comical Absurdity*, 1913

L'any 2015 es va publicar *Make More Noise! Suffragettes In Silent Film*, un documental de la British Film Institute (BFI) dirigit per Margaret Deriaz i Bryony Dixon. Aquest film recopila pel·lícules i material d'arxius del BFI de les primeres dècades del segle XX, concretament del 1899 i 1917. Està estructurat cronològicament de manera que es van intercalant imatges documentals amb pel·lícules còmiques de l'època.

Els únics films que apareixen i tracten el moviment sufragista directament són dues pel·lícules que he comentat anteriorment; *Milling the Militants: A Comical Absurdity* i *Women's rights*. Com podem deduir pel títol del documental, són un recull de pel·lícules mudes a les quals se les ha afegit una música instrumental de fons. Les altres cintes que apareixen són comèdies de l'època que tot i no representar directament a les sufragistes, empenyien humorísticament els límits del que es considerava un comportament acceptable per a les dones. Pel que fa al material documental, podem veure imatges de diferents protestes, de gravacions que es van enregistrar de l'accident d'Emily Davison durant el derbi o del funeral cerimonial que es va fer en el seu honor.

Imatge 14. *Make More Noise: Suffragettes in Silent Film*, 2015

5.2. El sufragisme en el cinema contemporani

La campanya pel vot femení va ser un dels esdeveniments més significatius de la història moderna, però poques pel·lícules actuals han abordat aquest moviment. Durant l'època del cinema mut, i mentre la lluita sufragista seguia en peu, es van filmar moltes pel·lícules dedicades a aquest tema. Independentment de si eren a favor o en contra, va ser una època de gran representació sufragista dins el setè art. En canvi, un cop les dones van aconseguir el dret a vot va ser com si la lluita fos massa òbvia per representar-la i celebrar-la.

5.2.1 Mary Poppins

Durant aquest buit a la gran pantalla, moltes generacions de nens van aprendre per primera vegada sobre el sufragi femení a través, d'entre altres coses, del clàssic de Walt Disney, *Mary Poppins*. No obstant això, la representació sufragista dura aproximadament sis minuts en la pantalla, però el simple fet que el personatge sufragista de la senyora Banks existeixi ja és força extraordinari.

Ambientada en el 1910 a Londres, *Mary Poppins* conta la història d'una mainadera màgica que acut a socórrer una família de classe mitjana-alta on el pare és un banquer obsessionat amb ascendir socialment i els nens fan qualsevol cosa per cridar la seva atenció. Gràcies als seus poders màgics, Mary Poppins (Julie Andrews), ensenya diferents valors ètics als nens.

Aquest musical nord-americà estrenat l'any 1964, té un personatge que està abocat a la causa sufragista. Tot i que durant el llargmetratge únicament trobem dues curtes escenes que tracten aquest moviment, probablement va ser la primera representació sufragista amb què es van trobar les darreres generacions. Tanmateix, la imatge que la senyora Banks dona de les sufragettes potser no és la millor. El seu personatge és d'una dona bastant despistada que sembla poc interessada i present en l'educació dels seus fills. És com si caigués en la idea que les sufragistes rebutjaven la vida materna i únicament es preocupaven pel moviment polític sufragista.

La primera escena on apareix és ben al principi, quan se'ns presenta la senyora Winifred Banks (Glynis Johns), mare dels dos nens. La senyora Banks arriba a casa seva amb una banda penjada que posa "Vots per les dones". Ballant i cantant la cançó *Sister Suffragette* entra a casa seva i irromp per la porta explicant al seu personal domèstic el meravellós míting que ha atès. Emocionada explica que una de les dones, Whitbourne-Allen, es va encadenar a les rodes del carruatge del primer ministre i una altra, la senyora Ainslie, va ser detinguda i portada a la presó mentre cantava i repartia fullets. Tot i que no hi ha cap registre que declari que aquestes dues dones o fets van succeir el que sí que és cert és que l'any 1908, Edith New es va encadenar a una barana de la porta del Parlament Britànic. Això ho va fer perquè el consell de ministre estava reunit allà i volia que escoltessin el seu discurs. En estar encadenada, a més de ser un símbol de protesta, faria que fos més complicat que els policies la fessin fora, ja que primer l'haurien de desencadenar. Poc després se li va afegir Olivia Smith, que també es va encadenar amb ella.

És aleshores quan Winifred Banks comença a cantar la cançó *Sister Suffragette* on hi ha frases com "Our daughters' daughters will adore us / And they'll sing in grateful chorus / Well done, Sister Suffragette!". Aquest número musical dura al voltant de dos minuts i acaba amb la interrupció de la mainadera Katie. Seguidament la senyora Banks es treu la banda i diu a una de les seves mestresses: "Ellen,

Imatge 15. Escena de *Mary Poppins*, 1964

amaga això ja saps que al senyor Banks no li agraden les meves idees polítiques”. Molts homes d’aquella època especialment els de classes superiors no estaven gaire a favor del sufragisme femení.

L’escena on es mostra el que s’ha comentat anteriorment sobre l’interès de la mare en els seus fills és quan en Bert (Dick Van Dyke), amic proper de Mary Poppins, porta els nens a casa després de trobar-los al carrer. La mare, vestida altre cop amb la banda sufragista, li dona les gràcies i diu que Mary Poppins es farà càrrec dels nens. Aleshores recorda que aquell és el seu dia lliure i demana a la mestressa si pot vigilar-los, ella respon que no. Winifred Banks demana a Bert que els vigili ell i mentre dubta la senyora Banks ja està donant-li les gràcies i sortint per la porta. Mentre s’allunya i li dona les gràcies diu entusiasmada: “Les meves heroiques companyes tancades a la presó m’estan esperant per cantar!” I sense mirar enrere deixa els seus fills per anar a reclamar el vot de la dona.

Al final de *Mary Poppins* el senyor i la senyora Banks surten de casa i van amb els seus fills a volar un estel. És un final feliç pels nens, ja que els seus pares estan més pendents d’ells i pel senyor Banks que sembla entendre millor les seves emocions. La senyora Banks acaba convertint la banda de “Vots for women” en la cua de l’estel. Aquesta acció pot ser interpretada de diverses maneres. Per una part pot simbolitzar que ella renuncia a la lluita per estar pendent dels seus fills. Una altra podria ser que envia el missatge amunt perquè el món ho vegi. L’últim significat que podria tenir és que finalment troba un balanç entra la lluita sufragista i la seva presència durant l’educació dels seus fills. Sigui quin sigui el motiu, el simple fet de l’existència d’un personatge involucrat en el sufragisme ja és important.

5.2.2. Suffragette

Suffragettes és un drama històric britànic estrenat el 12 d’octubre de 2015, dirigit per Sarah Gavron i escrit per Abi Morgan. Aquest llargmetratge narra la història d’un grup de dones sufragistes de classe treballadora de l’est de Londres que lluiten pel vot femení a principis del segle XX. Concretament la història segueix la vida de la protagonista Maud Watts (Carey Mulligan), una mare jove desinteressada en la política, que a poc a poc es va involucrant en el moviment sufragista fins a formar part de la WSPU. Durant la pel·lícula veiem com les sufragistes recorren a la militància al veure que les protestes pacífiques no les porten gaire lluny a la lluita pel vot femení. La

Imatge 16. Suffragette, 2015

història se situa a principis del segle XX, concretament l'any 1912 a Londres, Gran Bretanya.

Grans actrius com Carey Mulligan, Meryl Streep i Helena Bonham Carter arrossegueu el públic a una època inestable durant la lluita per la igualtat de gènere. Les dones i els seus aliats van estar lluitant durant dècades fins a aconseguir el dret a vot de les dones al Regne Unit. Com és un film de dues hores, evidentment no es pot explicar l'extensió d'aquest moviment. Es podria considerar que la pel·lícula representa el clímax del sufragisme femení i alguns dels *highlights* del moviment.

Tot i que *Sufragistes* es basa en fets reals, incorpora personatges i escenes que no van existir ni ocórrer. Per exemple, la protagonista Maud Watts (Carey Mulligan), no va ser una persona real, més aviat va ser una amalgama de moltes dones lluitadores pels seus drets. Fet que d'altra banda és molt habitual en la ficció històrica. A diferència, el personatge d'Emmeline Pankhurst, interpretat per Meryl Streep, sí que està basat en una sufragista real. Tot i tenir escenes breus, Pankhurst va ser una de les activistes polítiques i líders del moviment sufragista britànic més rellevants de l'època.

Sufragistes s'inicia amb una escena a la bugaderia Glasshouse, del barri Bethnal Green, a l'est de Londres. Mentre les dones fan la seva feina, en silenci i d'esquena a la càmera escoltem la veu en off d'uns polítics que parlen sobre el paper de les dones dins la política i els seus drets. Algunes de les frases que escoltem dels polítics són: "Si permetem que les dones votin serà la pèrdua de l'estructura social. Les dones ja estan ben representades pels seus pares, germans i marits.", "Una vegada els donem el vot serà impossible aturar-ho. Les dones exigiran llavors el dret a ser diputades, ministres del gabinet i jutges". Aleshores la imatge s'enfosqueix i apareix un text que s'utilitza per contextualitzar històricament a l'espectador: "Durant dècades les dones han fet campanya pacífica per la igualtat i el dret al vot. Els seus arguments foren ignorats. En resposta, Emmeline Pankhurst, líder del moviment sufragista, va iniciar una campanya nacional de desobediència civil. Aquesta és la història d'un grup de dones treballadores que es van unir a la lluita". Al final de la jornada laboral, la protagonista Maud Watts, ha d'entregar un paquet amb roba neta al West end de Londres. Durant el trajecte, Watts s'atura a mirar un aparador i en aquell moment diverses dones que es troben al voltant comencen a llançar pedres contra el vidre mentre criden: "Vots per les dones!", "La victòria serà nostra!". No obstant això, la lluita no era únicament pel vot, sinó que anava més enllà. El personatge d'Alice Haughton, dona d'un membre del parlament, l'endemà se situa a la sortida de la bugaderia per informar que escollirà una de les treballadores perquè porti el seu testimoni a la Cambra dels comuns. Explica que tenen l'oportunitat de demostrar que si les dones poden treballar igual que els homes també han de tenir dret a votar.

Maud Watts es converteix en una víctima innocent de la vigilància policial al portar el seu fill a la farmàcia d'Ellyn. Mentre Edith Ellyn (Helena Bonham Carter) examina al nen, la seva mare veu un retrat d'Emmeline Pankhurst a la paret i li pregunta si és una sufragista. Ella li diu que sí, però que es considera més aviat un soldat. Watts també li pregunta si creu que els testimonis de les dones ajudaran i Ellyn li respon amb una de les frases més famoses de les suffragettes: "Com diu la senyora Pankhurst, són els fets, no les paraules els que ens aconseguiran el vot". El cert és que l'actriu va estudiar la biografia d'Edith Garrud pel seu paper i va sol·licitar que el nom original del personatge, Caroline, fos canviat a Edith en honor a Garrud. Aquesta dona, com he comentat anteriorment fou la creadora de la unitat de guardaespalles de la WSPU.

Igual que es mostra a la pel·lícula, a mesura que la militància augmentava, les líders de la Unió social i Política de les dones eren vigilades per la policia. Polícies encoberts assistien a les reunions de les sufragistes per gravar qualsevol discurs que "incités a la violència". El fet que el govern tingués una vigilància policial sobre les sufragistes ens mostra el nivell de preocupació que tenien respecte a aquest moviment. El marit del personatge d'Edith Ellyn, Hugh Ellyn (Finbar Lynch), també està sota vigilància per formar part de La Lliga masculina per al sufragi femení. Aquesta era una societat formada l'any 1907 i que com indica el nom formava part del moviment sufragista.

Evidentment, les dones en aquella època també patien molta violència sexual i verbal per part dels homes. Per reafirmar l'estatus inferior de les dones a la societat, ens mostren com Watts queda en shock en veure que el seu cap està abusant sexualment de la filla d'una de les seves companyes, Violet Miller, la qual portarà el seu testimoni al Parlament. Poc després descobrim que ella també va ser víctima de les seves agressions, ja que el director de la fàbrica li diu "Em recorda a tu quan tenies la seva edat". Aquest comentari i els que li fan a Violet Miller la impulsen a acompanyar-la al Parlament l'endemà.

El dia que Violet Miller ha de donar el seu testimoni es presenta, però el seu marit l'havia apallissat la nit anterior. Així doncs Maud Watts acaba sent la que porta el seu testimoni davant d'un tribunal dirigit per David Lloyd George, polític britànic que va existir i que anys després es convertí en primer ministre. Watts dona el seu testimoni i parla de la seva experiència a la bugaderia. Entre altres coses fa referència a la diferència que hi havia entre els salaris dels homes i de les dones. Elles cobraven 13 xílings²⁰ mentre que els homes cobraven 19, independentment que elles treballessin un terç d'hores

---

²⁰ El xíling anglès era la moneda anglesa incorporada per primera vegada l'any 1548 durant el regnat d'Enric VII. Es va utilitzar al Regne Unit fins l'any 1971.

més. Aquesta escena dona esperances a les sufragistes que desitgen que els testimonis les ajudin a aprovar la proposta que s'havia fet de llei de conciliació.

L'endemà Violet va a buscar a Maud per anar altre cop al parlament i escoltar la resposta del primer ministre, Herbert Henry Asquith. Veiem com Miller li dona unes flors amb els colors de les sufragistes: verd, blanc i lila. També podem observar que Violet porta una de les medalles que s'atorgaven a les sufragistes en sortir de la presó després de fer vagues de fam.

Imatge 17. Escena de *Suffragette*, 2015

Quan arriben davant la Cambra dels Comuns sentim a totes les assistents cantar la cançó *March of the Woman* i alçar les seves pancartes. Ethel Smyth va compondre aquesta cançó l'any 1911 i es va convertir en l'himne oficial de la Unió Social i Política de les dones i també en el del moviment sufragista de tot el Regne Unit. Poc després s'obren les portes i apareix David Lloyd George, el qual els comunica que no s'han trobat proves suficients per fer cap canvi en la Llei del Sufragi. Entre 1911 i 1912 el Parlament Britànic va considerar varies "Lleis de Conciliació" les quals haurien donat el vot a

Imatge 18. Escena de *Suffragette*, 2015

algunes dones, però cap d'elles va ser aprovada. En escoltar aquesta resposta les dones comencen a acusar-los de mentiders. La violència policial no triga a entrar en escena, veiem com els agents piquen a les dones i es comença a formar el caos. Entre altres dones, Maud, Violet i Edith acaben sent arrestades i traslladades a la Presó de Dones de Holloway²¹. Un cop arriben són forçades a despul·lar-se per canviar-se la roba. Edith repetidament diu que elles són preses polítiques i tenen dret a quedar-se amb la seva vestimenta, però les seves queixes no són escoltades. A la presó es troben amb una altra companya, Emily Davison (Natalie Press), personatge basat en l'activista i militant sufragista, Emily Davison.

²¹ La Presó de Dones de Holloway era per a dones adultes i joves delinqüents del districte de Holloway, Londres. Fou la presó de dones més gran d'Europa occidental fins el seu tancament l'any 2016.

Després d'una setmana són alliberades i en sortir els entreguen la medalla sufragista per haver estat empresonades. Al tornar a casa, Maud sent el rebuig per part dels seus veïns i el seu marit que li diu que el que està fent és una vergonya. Tot i prometre-li que no tornarà a succeir, l'endemà a la nit assisteix a una concentració on Emmeline Pankhurst feia un discurs. El discurs està basat en el que va fer Emmeline Pankhurst l'any 1912 al *Royal Albert Hall* que va concloure amb una de les seves frases més cèlebres: "I incite this meeting to rebellion"²². En aquesta escena també es va afegir una altra de les seves frases d'un discurs del 1908 "*We are here, not because we are law-breakers; we are here in our efforts to become law-makers.*"²³.

Quan el marit de Maud Watts s'assabenta de la seva assistència a la concentració la fa fora de casa i li prohibeix veure el seu fill. A partir d'aquest moment sí que es reconeix com a sufragette i comença a involucrar-se en el moviment. Hi ha una breu escena on podem veure el que representa que era l'oficina central de la WSPU. També es mostra com Edith Ellyn dirigia una classe d'autodefensa, sabent que aquest personatge està basat en Edith Garrud (una de les primeres dones professionals d'arts marcial del món occidental) podem entendre que estaven practicant jiu jitsu.

La militància i violència sufragista només feia que créixer, hi ha escenes on Watts, Ellyn i Miller bombardegen les bústies de correus, ja que així afectaven els canals de comunicació. El seu proper objectiu era la casa d'estiu de Lloyd George i gràcies a la dona d'un membre del parlament saben que no encara estava sota construcció i per tant no hi vivia ningú. Mentre Edith fabrica els explosius té una conversa amb el seu marit on s'explica que Violet Miller qüestionava l'estratègia militant i que per tant no les acompanyaria en l'atac. És aleshores quan Hugh Ellyn adreça la divisió que s'ha produït dins el moviment sufragista on fins i tot la filla d'Emmeline Pankhurst, Sylvia Pankhurst, s'ha oposat a l'estratègia de la seva mare. Tot i això, el pla segueix endavant i Emily, Edith i Maud acaben bombardejant la segona residència de Lloyd George. L'endemà al matí dos inspectors discuteixen sobre l'atenció que està donant la premsa al moviment, la notícia que Emmeline Pankhurst es feia responsable del bombardeig estava a la portada. Això és cert, tot i no formar part de l'atac, Pankhurst va aclamar ser la responsable. Malgrat això, les tres atacants acaben sent empresonades. Durant la condemna veiem com Watts es nega a menjar, seguint la protesta a través de la vaga de fam. Després de cinc dies és forçada a menjar a través d'un tub pel nas.

---

²² "Incito aquest míting a la rebel·lió"

²³ "Som aquí, no perquè siguem infractors de la llei; som aquí en el nostre esforç per convertir-nos en legisladors"

Imatge 19. Escena de *Suffragette*, 2015

L'endemà de complir la condemna les tres alliberades comenten que per tal d'ajudar a alliberar la senyora Pankhurst han de cridar l'atenció del rei. Així doncs decideixen assistir al derby celebrat el 4 de juny de 1913, ja que a part de l'assistència del rei també hi hauria molts més assistents i també gent gravant l'esdeveniment. Emily Davison i la Sra. Watts es presenten l'endemà al derbi amb la idea de mostrar les dues banderes sufragistes que portaven. Davison comença a obrir-se camí entre la gent seguida de Watts i quan arriba a la barana es gira i li diu a la seva companya "Mai et rendeixis, mai abandonis la lluita.". Sense pensar-s'ho dues vegades passa la barana i s'interposa en el cavall del rei. De sobte és investida pel cavall i queda immòbil a terra, diverses assistents corren a ajudar-la. Aquest fet va ocórrer realment, i tot i que no se sabia ben bé que pretenia la Sra. Davison es creu que volia posar la bandera a les regnes del cavall del rei.

Imatge 20. Escena de *Suffragette*, 2015

Edith i Maud veuen una notícia publicada pel diari *The Daily Mirror* que afirma que milers de persones sortiran al carrer en la seva memòria. Així va ser, el 8 de juny de 1913 sis mil dones van assistir al funeral cerimonial d'Emily Davison.

La pel·lícula acaba amb l'escena de les dones vestides de blanc caminant a poc a poc la imatge es fon amb els vídeos originals d'aquell dia. Igual que en el film, veiem les dones de blanc marxant

pacíficament i apareix un text que afirma que la mort d'aquesta sufragista es va escampar a escala mundial i va atraure atenció a la lluita pels drets de la dona. També s'expliquen alguns fets en relació amb la lluita com el dret a vot que van aconseguir les dones majors de trenta l'any 1918, la llei del 1925 que reconeixia el dret de les mares sobre els seus fills i finalment, l'any 1928, les dones van aconseguir els mateixos drets a vot que els homes. L'últim que veiem és una llista cronològica del dret a vot de les dones on es mostren diferents països i la data en la qual es va aconseguir.

5.2.3. Enola Holmes

La pel·lícula més actual que s'ha fet tractant el tòpic sufragista és *Enola Holmes*, una adaptació del llibre *Els misteris de l'Enola Holmes* de l'autora Nancy Springer. Dirigida per Harry Bradbeer i estrenada el 23 de setembre de 2020 a la plataforma de Netflix, *Enola Holmes*, conta l'aventura de la germana adolescent de Sherlock Holmes. La pel·lícula està ambientada en l'any 1884 i la trama gira al voltant de l'Enola seguint les pistes d'Eudoria Holmes, la seva mare, després de la desaparició d'aquesta. Per altra banda també veiem com la protagonista forja el seu propi futur allunyant-se dels seus dos germans mentre revela un misteri més gran que involucra assassinat, política i els drets de les dones. Durant l'aventura, l'Enola coneix al vescomte Tewksbury, marquès de Basilwether, el qual més tard haurà de salvar, ja que algú ha ordenat la seva mort. Encara que els dos misteris semblin no tenir cap relació, ambdós van lligats a la política de l'època victoriana. Tot i tenir gran part de ficció, aquesta pel·lícula tracta fets històrics reals com per exemple el projecte de llei de reforma que s'estava duent a terme el 1884, el qual permetria el vot a més homes, o el moviment sufragista.

En els primers minuts de pel·lícula ja ens comencen a revelar que l'Eudoria Holmes és membre d'un grup sufragista, ja que hi ha una escena on l'Enola veu una reunió a casa seva on diverses dones estan discutint algun afer i deixen de parlar quan ella apareix, totes elles porten una cinta lila pinçada a la roba. A més l'Eudoria és sovint descrita com una dona perillosa i salvatge pel seu fill Mycroft, i aquests són adjectius que sovint s'utilitzaven per descriure a les suffragettes.

Un cop la seva mare desapareix, la protagonista decideix anar a Londres, ja que ella vivia a una zona rural i sabia que probablement és on hauria anat. Quan arriba a la capital britànica topa amb un grup de ciutadans de classe mitjana/baixa que estan protestant per la reforma política, ja que no tots els homes podien votar i un dels participants diu: "Sense aquesta reforma el país no és nostre, és d'ells", referint-se als homes amb poder. L'escena posterior ens mostra l'opinió d'un home de classe alta. Mycroft Holmes està llegint el diari quan veu la notícia de la reforma i la seva opinió al respecte és la següent: "Si hi ha una cosa que aquest país no necessita, són més votants analfabets".

Enola segueix la seva aventura amb l'única pista que té, l'adreça a la qual la seva mare acostumava a escriure cartes. El pla en el qual s'enfoca la carta i s'hi pot veure l'escrit següent: Edith Graystone. The tea rooms, Elise Street, East London. Un cop arriba a la direcció, Enola veu entra en un saló de te on hi ha dones prenen te, parlant i llegint. De sobte sent uns sorolls que provenen de dalt i quan puja es troba un grup de dones entrenant jiu jitsu. Els *tea rooms* eren espais segurs que permetien que les dones expressessin els seus pensaments amb llibertat i sovint discutissin sobre política i es van convertir en punts de reunió per les sufragettes. Tot i no haver-hi cap registre que demostrés que a la part de dalt dels salons de te es feien classes de jiu jitsu, aquest art marcial sí que va ser important per la lluita sufragista.

Imatge 21. Escena d'*Enola Holmes*, 2020

De fet, el personatge d'Edith Graystone (Susie Wokoma) no és fictici, sinó que està basat en una sufragette, Edith Margaret Garrud. Aquesta dona va ser una de les primeres professionals instructores d'arts marciais del món occidental i va formar la unitat de guardaespalles de la WSPU en tècniques d'autodefensa jiu jitsu.

A partir d'un record, Enola aconsegueix arribar a Limehouse lane on hi descobreix un amagatall amb tota mena de material explosiu. Allà també troba una pila de *flyers* publicitant un *meeting* públic pel vot de les dones i un fullet amb la inscripció «Societat Nacional de Manchester pel Sufragi

Imatge 22. Escena d'*Enola Holmes*, 2020

de la Dona». Les oradores que es nomenen són; Amie Hicks, Gwyneth Vaughan i Margaret McMillan. Aquests tres noms no són noms aleatoris, aquestes tres dones van existir i van ajudar a lluitar per la causa sufragista.

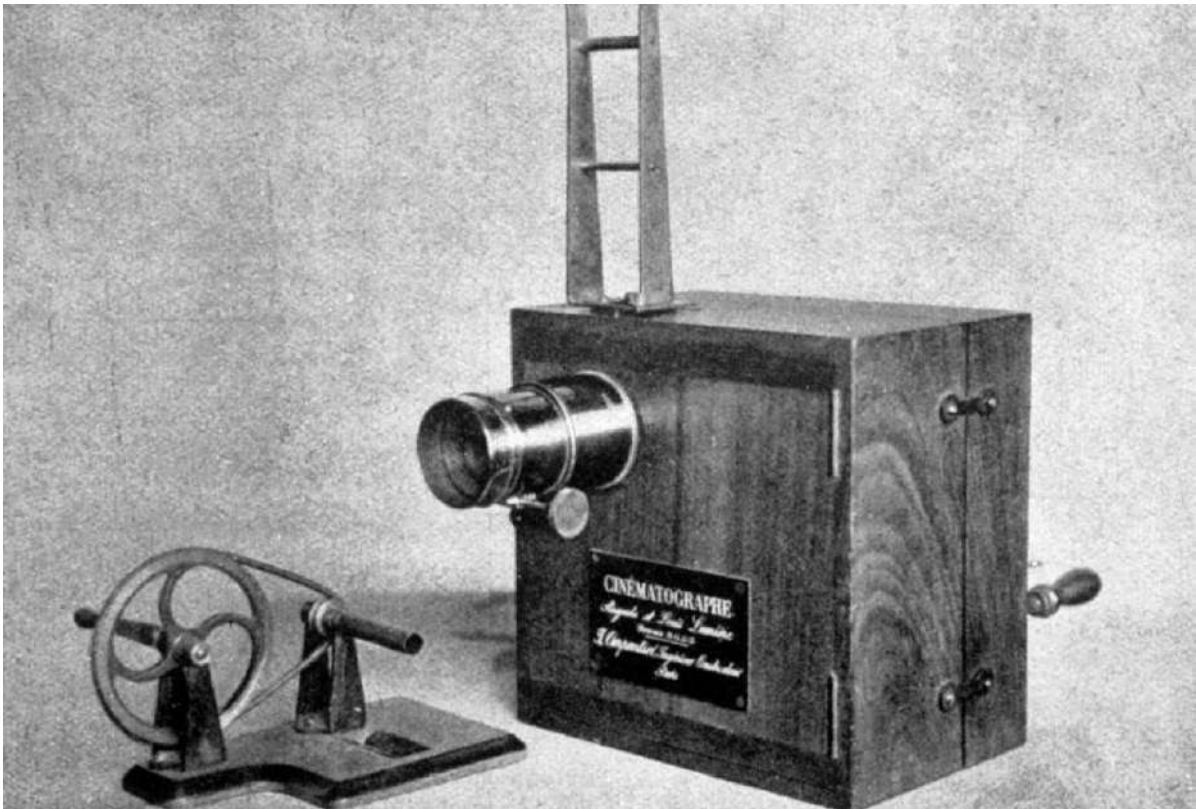
Una de les escenes més interessants és la conversa que tenen Sherlock Holmes i Edith Graystone al saló de te. Sherlock intenta extreure-li informació per saber el parador de la seva mare i la seva germana i li recorda que te el poder d'avisar els seus amics del Govern perquè vinguin a donar una ullada al seu establiment i a les estanteries plenes de llibres prohibits. Aquest comentari el fa perquè com he comentat abans les tea rooms s'utilitzaven com a sales de reunió o on les dones discutien sobre política i molts d'ells, a més, tenien llibres que parlaven del feminisme i els drets de les dones. Mentre discuteixen Graystone li pregunta per quin motiu no li interessa la política, al que Sherlock respon que l'aborreix. És aleshores quan ella diu una frase que es pot adaptar a moltes situacions diferents, fins i tot actualment: "Vostè no té cap interès en canviar un món en el qual encaixa tan bé." Sherlock respon dient: "Bonic discurs." Greystone respon: "un que fa por". En aquest cas Edith està fent referència als drets de les dones, ja que en aquells temps els seus drets eren molt escassos i el govern i la societat els impedien fer moltes coses, una d'aquestes era votar.

Per altra banda Enola comença a investigar el cas del vescomte Tewksbury, al qual algú ha ordenat la seva mort. Mentre llegeix un diari Enola, veu una notícia que parla sobre la llei de reforma i hi ha una frase que diu "cada vot compte". En aquell moment, entén que el motiu pel qual han ordenat la seva mort és perquè amb el seu vot a favor de la reforma, tots els homes aconseguirien el vot, però aquest canvi no interessava a la monarquia. Finalment la protagonista aconsegueix salvar a Tewksbury i gràcies al seu vot a favor la llei de reforma és acceptada. Tot i que aquest personatge de la reialesa i el seu cas sigui fictici, sí que és cert que al 1884 es va acceptar la llei de reforma que estenia el dret a vot a més homes. Encara que aquest canvi no vagi ajudar directament a les sufragistes sí que va facilitar-los més el camí.

Finalment la pel·lícula acaba amb la visita que la mare d'Enola li fa a la seva pensió. Allà Eudoria Holmes li explica que no podia dir-li on anava perquè podia ser perillós, va desaparèixer perquè no suportava que aquest món fos el seu futur i per això havia de lluitar. És en aquest moment quan Eudoria diu una frase referint-se a la militància del moviment sufragista: "has de fer soroll, si vols que t'escoltin".

PART PRODUCTIVA

6. Video assaig

El vídeo assaig, també conegut com a assaig cinematogràfic o audiovisual és una forma que continua el model tradicional dels assajos literaris i filosòfics però utilitzant recursos més enllà de les lletres. El seu objectiu és expressar un pensament o idea que generi una reflexió a l'espectador. Aquest model d'assaig, com ens fa entendre el nom, presenta la informació o idea en forma de vídeo. Partint d'imatges fixes i en moviment, fragments d'entrevistes, textos, música, sons i veu en off es crea un muntatge creatiu que pot tractar qualsevol qüestió o idea.

Tot i semblar un model força modern, grans cineastes com Orson Welles, Chris Marker i Jean-Luc Godard ja havien experimentat creant *film essays*²⁴ abans que aquest format es popularitzés. Orson Welles es va donar a conèixer com a cineasta als vint-i-sis anys amb la seva primera pel·lícula, *Citizen Kane* l'any 1941, la qual el va convertir en pioner de moltes tècniques estètiques i narratives de les quals avui en dia seria molt difícil prescindir. A través de les dècades, aquesta pel·lícula ha estat considerada per molts com a la millor pel·lícula de la història per la innovació que va aportar a la cinematografia, els efectes especials, la banda sonora i la narració. Anys després Welles va explicar que probablement la ignorància va ser el geni de la pel·lícula. Va dir: "No sabia què no es podia fer. No em vaig proposar deliberadament inventar res. Simplement em va semblar, per què no? I hi ha un gran regal que la ignorància ha d'aportar a qualsevol cosa. Aquest va ser el regal que vaig portar a Kane, la ignorància".

Si *Citizen Kane* estava lleugerament per davant del seu temps, *F for Fake*, una altra pel·lícula d'Orson Welles estrenada l'any 1973, sembla estar tres dècades al davant. Aquest film s'ha utilitzat com a pauta i model a seguir per molts vídeo assajos, ja que mostra els millors recursos i tècniques per aquest tipus de muntatge. Un dels grans canals de vídeo assajos de YouTube, *Every Frame a Painting*, creat per Tony Zhou i Tayler Ramos i amb una audiència d'1,89 milions de persones, va fer un vídeo titulat *F for Fake (1973) - How to structure a Video Essay*²⁵ on explica que ens ensenya aquesta pel·lícula.

El primer que tracta va relacionat amb l'estructura, concretament, amb l'estructura que no s'ha de seguir. Tant si és un vídeo assaig com qualsevol altre muntatge, no s'ha de construir l'estructura a partir de simples seqüències desordenades sinó de causes, efectes i contradiccions. A part d'això

---

²⁴ El terme assaig cinematogràfic s'ha començat a utilitzar cada vegada més en la crítica cinematogràfica per descriure un cinema documental autoreflexiu i autoreferencial que difumina les línies entre ficció i no ficció.

²⁵ <https://www.youtube.com/watch?v=1GXv2C7vwX0>

també ens mostra la importància de tenir més d'una història movent-se en paral·lel de manera que quan una arriba al màxim interès canvia a l'altra història. Ni més ni menys que Alfred Hitchcock, un mestre de l'edició, també va descriure aquest mètode amb la frase "Meanwhile, back at the ranch...".

El fenomen del vídeo assaig es va popularitzar gràcies a YouTube, ja que molts canals van començar a publicar aquest estil d'assajos. En un principi probablement no eren conscients que estaven formant un altre mètode per comunicar informació. A través d'aquesta plataforma es va donar a conèixer una alternativa a l'assaig escrit tradicional, un mètode més atractiu i visual que va créixer amb molta rapidesa. Tot i no saber la data exacta ni qui realment va popularitzar aquest nou mètode de comunicació, l'assaig audiovisual va ser acceptat ràpidament com una nova forma d'expressar idees i es va començar a utilitzar també en l'àmbit acadèmic.

A YouTube hi ha milers de canals de vídeo assajos dedicats al cinema com ara *Lessons from the screenplay*, *Now you see it*, *Wisecrack*, *The Take*, entre molts. Encara que molts canals creïn contingut analitzant, estudiant o fent crítiques cinematogràfiques seria un error limitar el potencial d'aquest format únicament al cinema. És per això que altres canals com Vox, Nerdwriter1, The School of Life, ja han començat a produir vídeo assajos tractant temes molt variats, ja sigui relacionat amb esports, política, música, etc. Agafant tècniques de disseny gràfic i de documentals creen vídeos informatius que capten l'atenció de l'espectador. Altres canals com Soy Cámara opten per un estil més experimental i complex on la informació no es presenta d'una manera tan clara i directa sinó que dona més a peu a què l'espectador faci la seva pròpia reflexió sobre el que ha vist.

Cada persona s'enfronta diàriament a innumbrables fluxos d'informació, però únicament seleccionen el que és interessant, important o útil des del seu punt de vista. Això mateix és el que es busca amb el vídeo assaig, reorganitzar la informació que es vol tractar per convertir-ho en quelcom valuós i significatiu des del punt de vista del creador. És per això que una de les parts més importants del vídeo assaig és l'edició, ja que és quan s'estructura i se li dona forma a la informació que s'ha recollit per crear el que es vol dir.

6.1. Guió del vídeo assaig

La meua part productiva es basa en la creació d'un vídeo assaig en el qual relacionaré diversos temes per formar un vídeo de caràcter experimental que provoqui reflexionar a l'espectador/a. La inspiració principal d'aquest assaig seran els assajos audiovisuals del canal de YouTube Soy cámara. El programa del CCCB.

Aquesta producció té la intenció de confondre als espectadors i espectadores per tal que elles mateixes facin l'esforç de relacionar els diferents conceptes que contínuament els mostraré per entendre que està passant. La idea és que sigui un assaig força caòtic i desordenat per plasmar com va ser el moviment sufragista, especialment durant el temps de més militància i també perquè és l'espectador/a qui ha de fer el procés d'ordenar-lo i construir coneixement. Constantment utilitzaré moltes imatges i sons diferents per tal de confondre a la persona i desorientar-la. Això últim simbolitzaria el sentiment que podem arribar a sentir amb els mitjans de comunicació i les xarxes socials que contínuament ens estan llançant bombes d'informació. L'objectiu, encara que pugui semblar estrany, és que un cop la persona hagi visualitzat el muntatge gairebé no hagi entès res o que li costi comprendre el que ha vist. Amb això aconseguiria mostrar la ignorància i desinformació que tenim del moviment sufragista. Si el públic realment té interès per comprendre el que ha presenciat haurà d'informar-se i investigar sobre el moviment. D'aquesta manera aconseguiré un dels meus objectius del treball, donar més veu a aquest fet històric.

L'assaig estarà dividint en apartats que s'aniran encadenant a mesura que avança el vídeo.

El vídeo s'iniciarà amb la imatge de la televisió d'un menjador. Aquesta s'encendrà i apareixerà el títol del vídeo assaig (Deeds Not Words) amb les imatges de la pel·lícula *Mass Meeting of Suffragettes* (1910) de fons i a poc a poc s'anirà acostant la imatge fins a semblar que ens posem dins el televisor. Això simbolitzarà l'objectiu del vídeo assaig, que és endinsar-nos en el món del cinema i l'audiovisual per veure com s'ha representat el moviment sufragista. Aleshores apareixerà una pantalla negra i seguidament les fotografies del cavall d'Eadweard Muybridge, les quals representen els inicis del cinema. Aquestes s'aniran intercalant amb vídeo i imatges de l'incident del derby, on Emily Davison va ser envestida pel cavall del rei. A part de la relació directa que hi ha visualment entre els dos fets, tots dos són protagonitzats per cavalls, els dos són moments que han passat a la història per la seva rellevància. Per una banda tenim l'experiment de Muybridge que és un dels fets més importants de la història del cinema, d'altra banda tenim l'accident del derbi que, a l'haver estat filmat i fotografiat, és un (sinó el que més) dels fets més coneguts i importants del moviment sufragista britànic. Per poder

l·ligar aquestes idees utilitzaré una cançó de música clàssica força ràpida que em permeti fer canvis d'imatge constant i que tingui moments de més intensitat que em m'ajudin a remarcar fotogrames rellevants. El ritme ràpid també simbolitzarà els esdeveniments del dia del derbi perquè tot va passar amb molta rapidesa. La cançó serà la peça de música clàssica *Carmen Suite No.1: Les Toréadors* de Georges Bizet, ja que no vull que hi hagi distraccions amb els *lyrics* i a més com tots els vídeos i fotos són en blanc i negre, m'ajudarà a remarcar que és un fet antic. El bloc s'acabarà en sec amb el moment en el qual Emily Davison és envestida pel cavall. D'aquí passarem al cinema mut, seguint una mica la línia cronològica cinematogràfica. Aquest nou apartat començarà amb el vídeo d'un senyor dient *suffragette* en llengua de signes. Aquest primer *clip* m'ajudarà a desorientar i desubicar a l'espectador/a i a presentar els següents fragments de pel·lícules mudes, ja que les persones sordmudes es comuniquen amb llengua de signes. El vídeo estarà amb blanc i negre per no trencar amb la idea de la línia temporal del cinema i tindrà algun filtre que el faci semblar més antic. Anirà seguit d'un fragment de la pel·lícula *Milling the Militants; A Comical Absurdity* (1913) per mostrar com eren representades les dones durant l'època del cinema mut. En aquests es poden observar les dones sent ridiculitzades, per això afegiré un àudio de fons de persones rient i tot anirà acompanyat d'una música instrumental de circ. Deixant la música de fons canviaré a una escena de la pel·lícula *Women's Rights* (1899) en la qual podem veure dos homes vestits de drag interpretant a dues dones. Aquest film també tenia la intenció de ridiculitzar a les dones, eren tan mal representades que ni tan sols eren dones les que protagonitzaven l'escena. De sobte, la imatge s'interferirà amb els visuals que surten quan hi ha error de senyal a les televisions i hi haurà un *flashforward* per mostrar el que ara es coneix com a *drag*. Actualment el terme drag és més conegut com a *drag queen*²⁶ i per fer aquesta comparació utilitzaré un *clip* del reality *RuPaul's Drag Race*, ja que és el programa més conegut de *drag queens*. Aquest fragment representarà també l'explosió de color que va provocar el tecnicolor al cinema, ja que fins ara tot els vídeos eren en blanc i negre. Concretament utilitzaré els crèdits inicials de la temporada 4 de *RuPaul's Drag Race* perquè té una estètica similar a la d'un videojoc. A diferència del fragment dels homes en drag d'abans que es vestien de dona per burlar-se i ridiculitzar-les, aquests ho fan amb la intenció d'expressar i acceptar la seva feminitat.

Utilitzant el mateix mètode de l'error de senyal transicionaré a la idea de Black Friday. Fent servir la cançó *The Black Friday song*²⁷, publicada a YouTube per l'usuari Rusty Cage, compararé els dos

---

²⁶ Drag queen o drag-queen és un terme que descriu a una persona que es caracteritza i actua a la manera d'un personatge de trets exagerats, amb una intenció primordialment histriònica que es burla de les nocions tradicionals de la identitat de gènere i els rols de gènere.

²⁷ https://youtu.be/ECN-MPXW_WQ

significats d'aquesta paraula. Per una banda representa el fenomen de descomptes i rebaixes fruit del capitalisme i consumisme americà i d'altra banda representa la protesta sufragista que hi va haver al novembre de 1910 a Londres on la policia va exercir una forta repressió. Tornant a utilitzar el canvi de senyal introduiré l'arrel del problema del Black Friday, en tots dos casos són les persones amb poder. Primer posaré un tros del TEDx Talk de Tomas Chamorro-Premuzic titulat *Why do so many incompetent men become leaders?*²⁸ i després canviaré a petits *clips* de presidents d'arreu del món i d'alguns dels homes amb més poder i diners del món. Aquests aniran acompanyats de la cançó *Rich, White, Straight Men* de Kesha. Amb això el que vull plantejar és que quasi sempre són homes blancs, heterossexuals i rics els que exerceixen el poder sobre la població i per la resta és molt més difícil arribar a càrrecs de poder, especialment a les dones. La cançó acabarà dient "What if..." i aleshores introduiré una escena de la sèrie *American Horror Story* on es poden veure dos personatges en el que sembla ser algun event relacionat amb la política. El personatge de la dona es presenta com a candidata per unes eleccions i el personatge del noi li comença a dir tot el que ella creu que simbolitza i que en realitat no. Amb aquesta escena vull fer referència al fet que sempre que una dona comença a guanyar poder, individualitat o independència hi ha algun home que ha de donar la seva opinió al respecte. L'última frase que el noi diu mentre crida a la dona és que les dones han de saber què és el que poden i no poden fer, han de callar i fer-li un sandvitx. Jugant amb la idea del sandvitx plantejaré l'ideal de dona perfecte dels anys 50, però intentant donar-li un toc humorístic. Utilitzaré vídeos i fotos d'anuncis d'aquella època i amb una música dramàtica faré un muntatge de l'ideal de dona. Seguint amb el mateix tema posaré un tros de la comèdia de BBC *Women: Know Your Limits!*²⁹ del director Harry Enfield. En el moment on diuen que l'educació a les dones provoca que es tornin lletges, envelleixin i els creixi barba posaré un seguit de caricatures antisufragistes, ja que utilitzaven les mateixes idees per ridiculitzar les dones. Al final del video la dona, en comptes de parlar de política, diu que li agraden els gats per mostrar del que sí que hauria de parlar una dona i posaré la caricatura també antisufragista d'un gat. Aquest últim moment introduirà el nou tema que és una breu interpretació de la Llei del Gat i el Ratolí³⁰. Per fer això utilitzaré l'àudio d'un documental de gats i ho combinaré amb imatges i vídeos de protestes sufragistes i de la reacció policial. Per finalitzar el vídeo assaig faré una última transició utilitzant l'error de senyal i utilitzant la cançó *Borders* de M.I.A. faré una comparació entre la situació de les sufragistes que es manifestaven pel

---

²⁸ <https://www.youtube.com/watch?v=zeAEFEXvcBg>

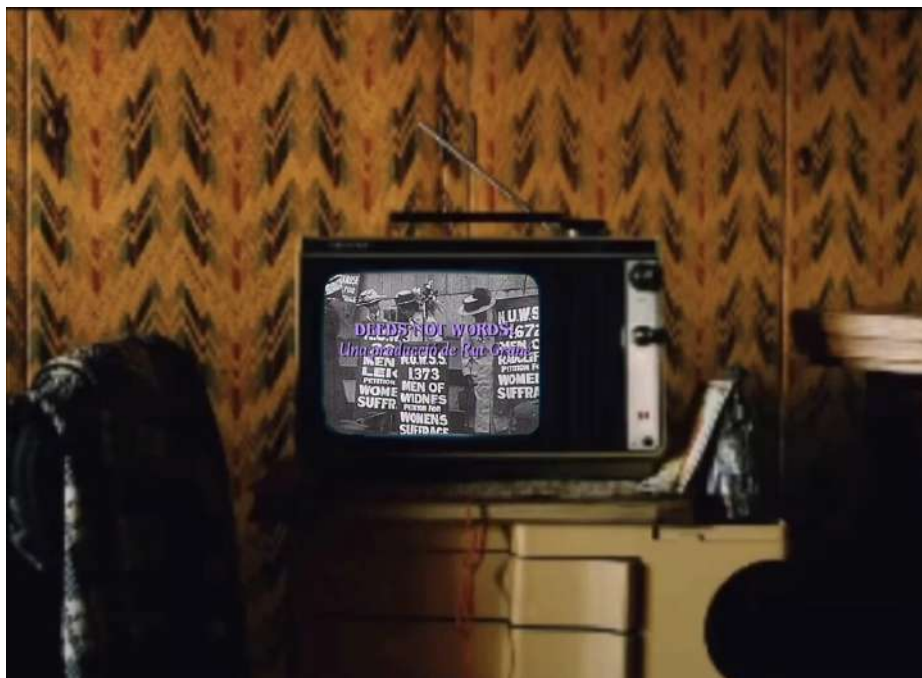
²⁹ <https://www.youtube.com/watch?v=LS37SNYjg8w>

³⁰ La Llei del Gat i el Ratolí permetia que les sufragistes en vaga de fam sortir de la presó quan estaven afeblides, però només sota llicència. La presa seria retornada a la presó quan la seva salut hagués millorat o quan se la tornés a veure en públic.

dret a vot i la situació actual on les dones encara ens manifestem per reclamar drets que encara no tenim utilitzant vídeos de manifestacions actuals i sufragistes i fragments de la pel·lícula *Suffragette*.

Els programes que he utilitzat són Inshot, Picsart i Prequel. Inshot ha sigut l'aplicació principal amb la qual he editat tot el vídeo. Prequel m'ha permès afegir filtres més professionals als vídeos com al clip inicial de la pel·lícula *Mass Meeting of Suffragettes (1910)* i al de la llengua de signes perquè semblin més antics. El Picsart només l'he utilitzat per retocar algunes imatges, fer-les més visibles i millorar la qualitat.

6.2. Enllaç de l'assaig audiovisual

<http://scur.cat/2CJJ6E>

7. Conclusions

Després d'aquests mesos de recerca d'informació, de coneixement i sobretot d'aprenentatge he pogut observar la invisibilització que ha patit aquest moviment durant els anys. És una lluita que sembla ser ha quedat oblidada entre els racons dels llibres d'història i els arxius de cintes de pel·lícules mudes. Les veus de dones que van lluitar pels drets que avui en dia exercim han estat ignorades de nou i el cinema no ha estat una excepció.

Sembla que la temàtica feminista només és d'interès a les grans indústries cinematogràfiques quan saben que ajudarà a fer que la producció es converteixi en un *blockbuster*, però quan es tracta de donar veu a històries originals giren la càmera cap a un altre lloc. Entre elles hi hauria les vides de persones transgènere (especialment les racialitzades), de víctimes de guerres que actualment segueixen en peu, de persones en situació de pobresa i en general de minories que són excloses de la societat. Segurament la complexitat que poden tenir aquestes històries o el fet que no afecti altres persones provoca que siguin menys atractives que les pel·lícules d'acció, de distopies o de ciència-ficció. Això no vol dir que no hi hagi produccions que vertaderament tinguin interès a visibilitzar aquestes veus, però són una minoria i el seu públic acostuma a ser molt més reduït. Dona la sensació que amb l'auge de la globalització cultural cada vegada ens interessem més pel que és aliè a nosaltres, com les històries fantàstiques i fictícies que es troben lluny de la nostra realitat. A més a més, el fet de que les produccions més comercials siguin tan universals també provoca que més persones es puguin sentir identificades, ja que factors històrics o culturals queden força oblidats. Això està fent que caiguem en la ignorància i la desinformació i que a poc a poc les memòries i històries de molts moviments siguin silenciats pels bombardejos d'informació que rebem diàriament per part dels grans mitjans de comunicació. A més a més, moltes persones veuen el cinema únicament com entreteniment, quan en realitat també és una font d'informació que ens ajuda a aprendre i a donar a conèixer la història de persones que ens han ajudat a arribar on som avui.

És per això que vaig decidir fer el meu treball sobre la representació que ha tingut el fet històric del sufragisme femení dins la indústria del cinema. Crec que la creació de l'assaig audiovisual també m'ha permès plasmar el que he extret d'aquest treball d'una manera més visual. Sovint ignorem els recursos dels quals disposem actualment i ens limitem als tradicionals. L'assaig audiovisual és un instrument que ajuda a fomentar el pensament, la mirada crítica i la implicació de l'espectador en les produccions audiovisuals més enllà del subjecte passiu. Ens permet enviar informació no només pel canal textual sinó que també pel visual i l'auditiu. A vegades fa la sensació que ens oblidem de la importància que té el món audiovisual i tecnològic, que ens envolta a quasi totes hores del nostre dia

a dia. Si dediquéssim uns minuts a analitzar la informació que rebem segurament ens ajudaria a tenir un millor conèixer del món en el qual vivim actualment. Cada dia som inundats per una quantitat impensable de contingut audiovisual i ni tan sols en som conscients. De fet, una de les complicacions durant la producció del muntatge va ser la quantitat d'informació i material que tenia a l'abast. Fer una selecció d'allò que trobava interessant i que podia relacionar amb la meua idea va ser un procés llarg i més difícil del que creia.

El fet que el cinema gairebé no hagi representat la lluita pel sufragi és si menys no curiós, tenint en compte que és un moviment que va afectar la meitat de la població i del qual hi ha milers d'històries i versions diferents depenent de la localització des d'on es tracti. En el cas del sufragi femení britànic, que ha estat en el que m'he centrat jo, la seva representació cinematogràfica és molt escassa, tot i ser, possiblement, el que s'ha treballat més. De fet, només hi ha una pel·lícula actual que tracti el moviment de forma directa, *Suffragette* de Sarah Gavron. Aquesta pel·lícula va aconseguir un gran nombre d'audiència i va ser força comentada arreu del món. Protagonitzada per dones de classe obrera, aquest film va simbolitzar un avenç en el camí per la representació històrica del feminisme dins el setè art. Desgraciadament, *Suffragette*, només representa el moviment sufragista britànic de dones blanques. La realitat de la lluita pel vot de dones britàniques d'altres ètnies és quasi inexistent i alguns estudis plantegen la idea que és una part de la història que ha estat esborrada, com ara l'article de la periodista Yomi Adegoke titulat *Have Women of Color Been Written Out of The Women's Movement?* (Han estat les dones de color esborrades del moviment de les dones?). Tanmateix, la producció de Sarah Gavron va permetre donar veu a la realitat que les dones vivien durant els principis del segle XX. A banda d'aquesta pel·lícula només hi ha dos films contemporanis més que hagin tractat aquest fet històric. D'una banda hi ha *Mary Poppins* (1964), que a la seva època va ser tota una sorpresa que es tractés la política, especialment a favor de les dones, en una pel·lícula principalment dirigida als infants. Tot i això la representació de les sufragistes és molt breu i genèrica. D'altra banda hi ha la pel·lícula *Enola Holmes* (2020), que tot i tractar indirectament el sufragisme i d'una manera molt subtil té una mirada molt feminista i progressista, trencant amb estereotips i rols de gènere típics de l'època en la qual està ambientada (1884). Vol dir això que ens hem de conformar amb tres produccions actuals i amb un parell de films de fa anys on l'únic objectiu era ridiculitzar el moviment? La resposta és no.

Necessitem que més històries de dones siguin plasmades a la gran pantalla, volem conèixer d'on venim i qui ens ha ajudat a arribar on som avui. No volem que s'esmenti el moviment sufragista en alguna escena d'una pel·lícula. Volem que es doni vida a la veu i història de les lluitadores dels drets

de la dona i que aquestes siguin representades dins el món del cinema. *We need deeds, not words* (Necessitem fets, no paraules).

8. Bibliografia i webgrafia

AINHOA CAMPOS POSADA. *Sufragistas: la lucha por el voto femenino* [en línia]. National Geographic, 7 de març de 2019. 11 de març de 2019. [Consulta 14 de juny de 2021]. Disponible a: <https://historia.nationalgeographic.com.es/a/sufragistas-lucha-por-voto-femenino_12299/2>

ALEX NELSON. *The seven best films about women getting the vote, as chosen by the BFI* [en línia]. INews: 5 de febrer de 2018. 9 d'octubre de 2020 [Consulta 3 de setembre de 2021] Disponible a: <<https://inews.co.uk/culture/film/best-womens-suffrage-films-recommended-bfi-122984>>

ALFRED LÓPEZ. *El origen e historia del derecho al voto de las mujeres*. [en línia]. 20 minutos: 16 d'agost de 2006. [Consulta 14 de juny de 2021]. Disponible a: <<https://blogs.20minutos.es/yaestaellis-toquetodolosabe/el-derecho-al-voto-de-las-mujeres/>>

ALWYN COLLINSON. *How Black Friday changed the Suffragette struggle* [en línia]. Museum of London, 14 de novembre de 2018. [Consulta 13 de juliol de 2021]. Disponible a: <<https://www.museumoflondon.org.uk/discover/black-friday>>

ANTON TABUENA I JOHN S. NASHA. *Enola Holmes, and the real life jiu-jitsu practitioners who fought for women's voting rights* [en línia]. Bloodyyellow: 29 de setembre de 2020. [Consulta 7 de setembre de 2021] Disponible a: <<https://www.bloodyyellow.com/2020/9/29/21493051/enola-holmes-and-the-real-life-jiujitsu-practitioners-who-fought-for-womens-voting-rights>>

ARNAU CÒNSUL. *La lluita pel vot de les dones* [en línia]. Sàpiens. [Consulta 14 de juny de 2021]. Disponible a: <https://www.sapiens.cat/temes/dones/la-lluita-pel-vot-de-les-dones_200823_102.html>

BEVERLEY COOK. *Six things you should know about the Suffragette hunger strikes* [en línia]. Museum of London: 5 d'octubre de 2018. [Consulta 24 d'agost de 2021] Disponible a:

<<https://www.museumoflondon.org.uk/discover/six-things-you-didnt-know-about-suffragette-hunger-strikes>>

CAMILA RUZ & JUSTIN PARKINSON. *'Suffrajitsu': How the suffragettes fought back using martial arts* [en línia]. BBC News: 5 d'octubre de 2015. [Consulta 7 de setembre de 2021] Disponible a: <<https://www.bbc.com/news/magazine-34425615>>

CARMEN CAROLINA FIGUEROA ELGUETA. *Las monarquías absolutas* [en línia]. slideshare, 6 de desembre de 2010. [Consulta: 10 de Juny de 2021]. Disponible a: <<https://es.slideshare.net/carmenfigueroaelgueta/la-monarquaaabsoluta>>

Cinco cosas que hay que saber sobre las sufragistas británicas [en línia]. El País: 6 de febrer de 2018. [Consulta 26 d'agost de 2021] Disponible a: <https://elpais.com/internacional/2018/02/06/actualidad/1517910561_932361.html>

CLAUDIA WILLEN. *16 details you might have missed in 'Enola Holmes'* [en línia]. Insider: 23 de setembre de 2017. [Consulta 7 de setembre de 2021] Disponible a: <<https://www.insider.com/enola-holmes-hidden-details-references-easter-eggs>>

COLLIN MARSHALL. *How Orson Welles' F for Fake Teaches Us How to Make the Perfect Video Essay* [en línia]. Open Culture: 23 de març de 2017. [Consulta 19 d'agost de 2021] Disponible a: <<https://www.openculture.com/2017/03/how-orson-welles-f-for-fake-teaches-us-how-to-make-the-perfect-video-essay.html>>

Constitution of New Jersey; 1776 [en línia]. Lillian Goldman Law Library. [Consulta 14 de juny de 2021]. Disponible a: <https://avalon.law.yale.edu/18th_century/nj15.asp>

Declaración de Seneca Falls (1848) [en línia]. amnistía internacional. [Consulta 18 de juny de 2021]. Disponible a: <<http://www.amnistiacatalunya.org/edu/docs/e-hist-senecafalls-1848.html>>

DIANE GARRET. *Celebrate 100 Years of Women's Suffrage With These Feminist Films and Shows* [en línia]. Variety: 19 d'agost de 2020. [Consulta 19 d'agost de 2021] Disponible a: <<https://variety.com/lists/feminist-movie-characters-womens-suffrage/>>

Edith Margaret Garrud [en línia]. Wikipedia: 1 d'octubre de 2021. [Consulta 7 de setembre de 2021] Disponible a: <https://en.wikipedia.org/wiki/Edith_Margaret_Garrud>

ELIZABETH CRAWFORD. *Suffrage Stories/Collecting Suffrage: Countdown To 12 October And Release Of The Film 'Suffragette': Flyer for WSPU Window-Smashing Demo on 21 Nov 1911* [en línia]. Women and her Sphere: 1 d'octubre de 2015. [Consulta 9 d'agost de 2021] Disponible a: <<https://womanandhersphere.com/2015/10/01/suffrage-storiescollecting-suffrage-countdown-to-12-october-and-release-of-the-film-suffragette-flyer-for-wspu-window-smashing-demo-on-21-nov-1911/>>

ELIZABETH CRAWFORD. *Posts Tagged women's coronation procession 1911* [en línia]. Women and her Sphere: 6 d'agost de 2013. [Consulta 9 d'agost de 2021] Disponible a: <<https://womanandhersphere.com/tag/womens-coronation-procession-1911/>>

EMILY SCARBROUGH. *Fine Dignity, Picturesque Beauty, and Serious Purpose* [en línia]. Scalar [Consulta 3 de setembre de 2021] Disponible a: <<https://scalar.usc.edu/works/suffrage-on-display/suffrage-on-the-silver-screen>>

Enola Holmes rinde homenaje a los sufragistas de la vida real con este pequeño detalle [en línia]. fafaq: 25 de setembre de 2020. [Consulta 7 de setembre de 2021] Disponible a: <<https://es.fafaq.eu/enola-holmes-rinde-homenaje-a-los-sufragistas-de-la-vida-real-con-este-pequeno-detalle/>>

ERICA GONZALES. *How the Term Suffragette Evolved from Its Sexist Roots* [en línia]. Bazaar: 18 d'agost de 2020. [Consulta 24 d'agost de 2021] Disponible a: <<https://www.harpersbazaar.com/culture/politics/a33633227/suffragette-meaning-history/>>

ERIN BLAKEMORE. *Why suffragists wore white, and more feminist symbols decoded* [en línia]. National Geographic: 17 de març de 2021 [Consulta 9 d'agost de 2021] Disponible a: <<https://www.nationalgeographic.com/history/article/decoding-symbols-womens-suffrage-movement>>

Etimología de sufragio [en línia]. Etimología de Chile. 14 de setembre de 2021 [Consulta 9 de juny de 2021] Disponible a: <<http://etimologias.dechile.net/?sufragio>>

Facts about the suffragettes [en línia]. National Geographic Kids. [Consulta 7 de juliol de 2021].

Disponible a: <<https://www.natgeokids.com/uk/discover/history/general-history/suffragettes-facts>>

FERNANDO SAVATER. *El Derby de la sufragista* [en línia]. El País: 11 de juny de 2013. [Consulta 26

d'agost de 2021] Disponible a: <https://elpais.com/elpais/2013/06/10/opinion/1370865433_618325.html>

FERN RIDDELL. *Suffragettes, violence and militancy* [en línia]. British Library, 6 de febrer de 2018.

[Consulta 9 de juliol de 2021]. Disponible a: <<https://www.bl.uk/votes-for-women/articles/suffragettes-violence-and-militancy>>

Hunger Strike Medal [en línia]. Wikipedia. 26 de setembre de 2021 [Consulta 25 d'agost de 2018]

Disponible a: <https://en.wikipedia.org/wiki/Hunger_Strike_Medal>

JANE RIDLEY. *Herbert Henry Asquith (H. H. Asquith)* [en línia]. The Spectator, 28 de setembre de 2018.

[Consulta 20 de juliol de 2021]. Disponible a: <<https://spartacus-educational.com/PRasquith.htm>>

JARA FERNANDA. *Olympe de Gouges, la feminista guillotinata por los revolucionarios franceses que no reconocieron sus derechos* [en línia]. Infobae, 8 de març de 2017. [Consulta 16 de juny de 2021].

Disponible a: <<https://www.infobae.com/sociedad/2017/03/08/olympe-de-gouges-la-feminista-guillotinata-por-los-revolucionarios-franceses-que-no-reconocieron-sus-derechos/>>

JAVIER DALE BECEDÓNIZ. *Feminismo, voto y memoria* [en línia]. Barcelona: La Vanguardia, 6

d'octubre de 2011. [Consulta 14 de juny de 2021]. Disponible a: <<https://blogs.lavanguardia.com/cajon-de-sastre/feminismo-voto-y-memoria>>

La evolución del voto desde Roma y Atenas [en línia] Eluniverso.com, 6 de maig de 2017. [Consulta: 9

de Juny de 2021]. Disponible a: <<https://www.eluniverso.com/vida/2017/05/06/nota/6168823/evolucion-voto/>>

Lloyd George and the Suffragette Bomb Outrage [en línia]. Exploring surrey's. [Consulta 26 d'agost de

2021] Disponible a: <<https://www.exploringsurreypast.org.uk/themes/subjects/womens-suffrage/the-womens-suffrage-movement-in-surrey-new/activism-and-militant-suffragettes-in-surrey/lloyd-george-and-the-suffragette-bomb-outrage/>>

MARÍA PILAR QUERALT DEL HIERRO. *Olympe de Gouges, la feminista guillotizada por Robespierre* [en línea]. La Vanguardia, 26 de maig de 2021. [Consulta 14 de juny de 2021]. Disponible a: <<https://www.lavanguardia.com/historiayvida/historia-contemporanea/20210526/7479567/olympede-gouges-feminista-guillotizada-robepierre.html>>

MARINA PRATS. *Atentados, incendios y huelgas de hambre: así protestaban las sufragistas* [en línea]. Huffpost: 19 de febrer de 2021. [Consulta 26 d'agost de 2021] Disponible a: <https://www.huffingtonpost.es/entry/sufragistas-atentados-protestas-manifestaciones_es_602f92f9c5b67c32961cc350>

MIGUEL A. DELGADO. *Edith Margaret Garrud, una sufragista a golpe de arte marcial* [en línea]. El Español: 29 de juliol de 2017. [Consulta 7 de setembre de 2021] Disponible a: <https://www.elespanol.com/cultura/historia/20170728/234727215_0.html>

Milling the Militants: A Comical Absurdity (1913) [en línea]. BFI Screen online [Consulta 3 de setembre de 2021] Disponible a: <<http://www.screenonline.org.uk/film/id/1187172/index.html>>

NIAL CULLEN. *10 famous suffragettes (and suffragists) who risked everything for equality* [en línea]. Find my past: 16 de juny de 2021. [Consulta 26 d'agost de 2021] Disponible a: <<https://www.findmypast.co.uk/blog/history/famous-suffragettes>>

OPEN CULTURE. *Orson Welles Explains Why Ignorance Was His Major "Gift" to Citizen Kane* [en línea]. Open Culture: 26 d'abril de 2017. [Consulta 19 d'agost de 2021] Disponible a: <<https://www.openculture.com/2012/04/orson-welles-explains-why-ignorance-was-the-real-genius-of-citizen-kane.html>>

Origen e historia del voto femenino [en línea]. CurioSfera. [Consulta 1 de juliol de 2021]. Disponible a: <<https://curiosfera-historia.com/historia-del-voto-femenino/>>

PAMELA HUTCHINSON. *Riot girls on film: how silent cinema lent the suffragettes a voice* [en línea]. The Guardian: 19 d'octubre de 2015. [Consulta 26 d'agost de 2021] Disponible a: <<https://www.theguardian.com/film/filmblog/2015/oct/19/silent-film-suffragettes-bfi-movie>>

Període eduardià [en línia]. Wikipedia. 12 de setembre de 2020. [Consulta 23 de juliol de 2021]
Disponible a: <https://ca.wikipedia.org/wiki/Per%C3%ADode_eduardi%C3%A0>

RAFAEL ZURITA-ALDEGUER. *El sufragio universal masculino y la regeneración política en España y Francia (1868-1871)* [en línia]. Revistas Científicas Complutenses, 17 de febrer de 2020. [Consulta 11 de juny de 2021]. Disponible a: <<https://revistas.ucm.es/index.php/HPOL/article/view/67721>>

Seneca Falls and the Start of Annual Conventions [en línia]. Library of Congress. [Consulta 18 de juny de 2021]. Disponible a: <<https://www.loc.gov/exhibitions/women-fight-for-the-vote/about-this-exhibition/seneca-falls-and-building-a-movement-1776-1890/seneca-falls-and-the-start-of-annual-conventions/declaration-of-sentiments/>>

Significado de Sufragio [en línia]. Significados, 28 d'octubre de 2018 [Consulta 9 de juny de 2021]
Disponible a: <<https://www.significados.com/sufragio/>>

Sufragi [en línia]. enciclopèdia.cat. [Consulta 10 de juny de 2021]. Disponible a: <<https://www.enciclopedia.cat/ec-gec-0212044.xml>>

Start of the suffragette movement [en línia]. UK Parliament. [Consulta 7 de juliol de 2021]. Disponible a: <<https://www.parliament.uk/about/living-heritage/transformingsociety/electionsvoting/womenvote/overview/startsofsuffragette-/>>

Sufragistas: las primeras heroínas feministas [en línia]. nuevatribuna.es, 3 de novembre de 2018. [Consulta 16 de juny de 2021]. Disponible a: <<https://www.nuevatribuna.es/articulo/historia/sufragistas-primeras-heroinas-feministas/20181103013203157097.html>>

The 1884 Reform Act [en línia]. History Learning Site: 27 de març de 2015. [Consulta 27 d'agost de 2021] Disponible a: <<https://www.historylearningsite.co.uk/british-electoral-history-since-1832/the-1884-reform-act/>>

Understanding Drag [en línia]. National Center for Transgender Equality: 28 de febrer de 2017. [Consulta 3 de setembre de 2021] Disponible a: <<https://transequality.org/issues/resources/understanding-drag>>

Victoria Cross [en línia]. Wikipedia. 17 de juliol de 2021 [Consulta 25 d'agost de 2018] Disponible a: https://en.wikipedia.org/wiki/Victoria_Cross>

Video Essays [en línia]. Excelsior Online Writing [Consulta 19 d'agost de 2021] Disponible a: <https://owl.excelsior.edu/online-writing-and-presentations/multi-modal-writing/multi-modal-writing-video-essays/>>

Women's Rights (1899) [en línia]. BFI Screen online [Consulta 3 de setembre de 2021] Disponible a: <http://www.screenonline.org.uk/film/id/444603/index.html>>

Women's suffrage timeline [en línia]. British Library Learning: 6 de febrer de 2018. [Consulta 9 d'agost de 2021] Disponible a: <https://www.bl.uk/votes-for-women/articles/womens-suffrage-timeline#footnote8>>

Women vote in a UK general election for the first time - December 1918 [en línia]. The Guardian. [Consulta 26 d'agost de 2021] Disponible a: <https://www.theguardian.com/politics/from-the-archive-blog/2018/dec/14/women-vote-uk-general-election-first-time-1918>>

YELIZAVETA MOSS. *Essay Film* [en línia]. Oxford Bibliographies. 24 de març de 2020. [Consulta 19 d'agost de 2021] Disponible a: <https://www.oxfordbibliographies.com/view/document/obo-9780199791286/obo-9780199791286-0216.xml>>

1928 Equal Franchise Act [en línia]. UK Parliament [Consulta 27 d'agost de 2021] Disponible a: <https://www.parliament.uk/about/living-heritage/transformingsociety/electionsvoting/womenvote/case-study-the-right-to-vote/the-right-to-vote/birmingham-and-the-equal-franchise/1928-equal-franchise-act/>>

Anna Carruesco, Jordi Perarnau i Núria Camps. *Dones en lluita: el vot*. Barcelona: Ajuntament de Montcada I Reixac. Regidoria de Cultura, 1995. ISBN 9999900130201.

Eva Palomo Cermeño i Amelia Valcárcel. *Sylvia Pankhurst, sufragista y socialista*. Almad, 2015. ISBN 9788494295232.

Mary Nash i Susanna Tavera. *Experiencias desiguales: conflictos sociales y respuestas colectivas. (siglo XIX)*. Primera edició. Síntesis, 1994. ISBN 8477382158

Millicent Garret Fawcet. *Sufragio femenino. Breve historia de un gran movimiento*. Primera edició. Flores Raras, 2019. ISBN 9788494601880.

Annex 2: Les líders sufragistes dirigint-se als partidaris en una reunió celebrada a Caxton Hall durant el "Black Friday", novembre de 1910.

The Daily Mirror

THE MORNING JOURNAL WITH THE SECOND LARGEST NET SALE

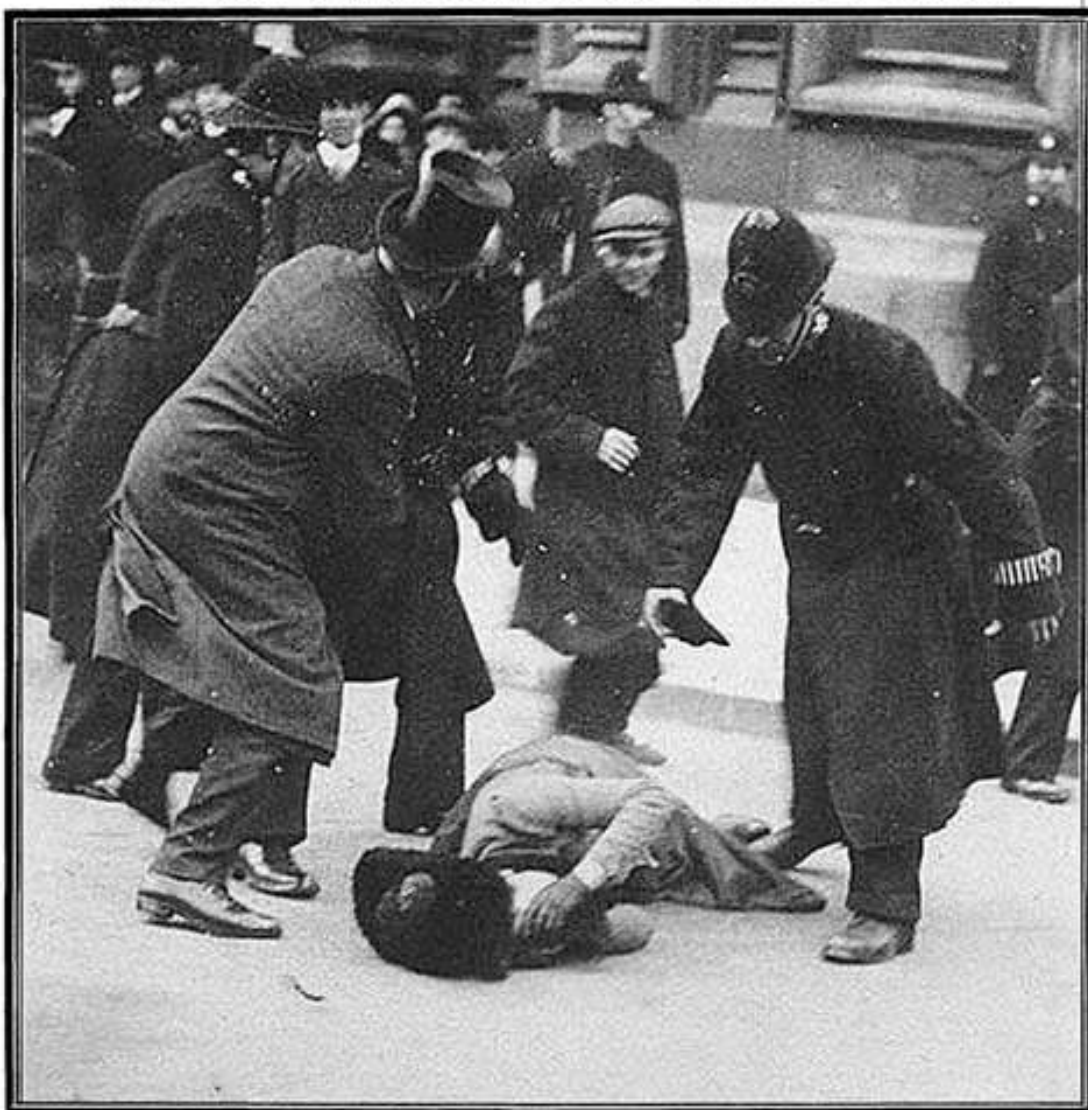
No. 2,205.

Registered at the G. P. O.
as a Newspaper.

SATURDAY, NOVEMBER 19, 1910

One Halfpenny.

VIOLENT SCENES AT WESTMINSTER, WHERE MANY SUFFRAGETTES WERE ARRESTED WHILE TRYING TO FORCE THEIR WAY INTO THE HOUSE OF COMMONS.

While forcibly endeavouring yesterday to enter the House of Commons, great numbers of suffragettes used more frantic methods than ever before. Above is illustrated

one of yesterday's incidents. A woman has fallen down while struggling, and she is in a fainting condition. The photograph shows how far women will go for the vote.

VOTES FOR WOMEN
Women's Coronation
PROCESSION
(Five miles long).
Saturday, June 17th,
START 5.30 P.M.
Route via:—TRAFALGAR SQUARE,
PALL MALL, PICCADILLY,
KNIGHTSBRIDGE.
70 BANDS!
1,000 BANNERS!

THE PROCESSION will march to Kensington, where great meetings in the ROYAL ALBERT HALL and in the EMPRESS ROOMS will be held by the Women's Social and Political Union, at 8.30 p.m., in support of the Woman Suffrage Bill.

Speakers:
Mrs. PANKHURST, Mrs. PETHICK LAWRENCE, Miss VIDA GOLDSTEIN,
Miss CHRISTABEL PANKHURST, and others.

Tickets for the Meeting in the EMPRESS ROOMS for Numbered and Reserved Seats, price 2s. 6d. and 1s., can be obtained from The Ticket Secretary, W.S.P.U., 4, Clements Inn, W.C.

For all further plans and particulars read the weekly newspaper VOTES FOR WOMEN. (Price One Penny.) It can be obtained at all newsagents and bookstalls.

Printed by ST. CLEMENTS PRESS, LIMITED, FORTUNE STREET, KINGSWAY, LONDON, W.C.

Annex 5: Butlletí publicitari de la Unió Social i Política de les Dones per anunciar una manifestació que es farà a la Cambra dels Comuns el dimarts 21 de novembre de 1911.

VOTES FOR WOMEN

A

DEMONSTRATION

WILL BE MADE OUTSIDE THE

HOUSE OF COMMONS

ON

TUESDAY NEXT, AT 8 P.M.

To Protest

against the announced intention of the Government to carry a Bill next session giving the vote to every man and not including any woman.

To the Public !

I was present at the Women's Deputation to Mr. Asquith and Mr. Lloyd George, when they refused to grant our demand that the Government should substitute for the Manhood Suffrage Bill a measure giving equal franchise rights to men and women.

The Women's Social and Political Union will, therefore, make a Demonstration of Protest against the Government's unjust policy. As the leader of this Demonstration, I call upon men and women in their thousands to come to Parliament Square next Tuesday, November 21st, to see fair play, to protect women from being brutally victimized by police in uniform and in plain clothes as they were on **Black Friday** (November 18th, 1910), when, as a result of the ill-usage they received, one woman died and many were seriously injured; also, to take note of those constables who exceed their duty, and of hooligans obviously acting under their encouragement, so that they may be prepared to offer evidence, if necessary, in any subsequent police court proceedings.

4, CLEMENT'S INN, STRAND. (Mrs.) E. PETHICK LAWRENCE.

GEO. BARBER, Furnival Press, Furnival Street, E.C.